

**PRZEDMIOTOWE ZASADY OCENIANIA
Z FIZYKI I CHEMII W KLASACH 7 – 8
ZESPOŁU SZKÓŁ I PLACÓWEK NR 1 W KATOWICACH**

Zasady pracy:

1. Uczeń ma obowiązek **każdorazowo** zgłosić nauczycielowi na początku lekcji nieprzygotowanie do lekcji, zeszytu, zeszytu ćwiczeń, pomocy potrzebnych do lekcji, materiałów do doświadczeń.
2. Uczeń ma prawo do **1** w ciągu półrocza zgłoszenia nieprzygotowania na początku lekcji (od razu po wejściu do sali). W przypadku niezgłoszenia nieprzygotowania lub przekroczenia limitu określonego powyżej, uczeń otrzymuje **ocenę niedostateczną**. **/(np. oznacza w dzienniku elektronicznym nieprzygotowanie tzn. brak: zeszytu, zeszytu ćwiczeń, pomocy potrzebnych do lekcji)/**
3. Uczeń powracający po dłuższej nieobecności (co najmniej 1 tygodnia) ma obowiązek poinformować nauczyciela o swoim nieprzygotowaniu do lekcji. Zaległości te musi uzupełnić, a termin ich uzupełnienia uzgadnia z nauczycielem przedmiotu na pierwszych zajęciach po powrocie do szkoły (do 2 tygodni - wyznaczony termin jest wiążący dla ucznia, jeśli w tym czasie uczeń nie zaliczy materiału, to na pierwszych zajęciach po tym terminie umiejętności ucznia z wyznaczonego materiału zostaną zweryfikowane poprzez pracę pisemną lub odpowiedź ustną).
4. Aktywność na lekcji nagradzana jest **oceną celującą lub plusem**.

10 PLUSÓW	CELUJĄCY
6 PLUSÓW	BDB
5 PLUSÓW	DB
4 PLUSY	DST

Plusy NIE PRZECHODZĄ na kolejny semestr.

5. Uczeń, który **nie przestrzega zasad dyscypliny pracy samodzielnej** (przepisuje ze ściągki, zeszytu, podręcznika) lub którego zachowanie wskazuje na niesamodzielną pracę (np. odwraca się do kolegi/koleżanki, odpisuje od kolegi/koleżanki, rozmawia), **otrzymuje ostrzeżenie**, które równoznaczne jest z **obniżeniem oceny o jeden stopień**. Jeśli uczeń zostanie przyłapany na ściąganiu **po raz drugi, nauczyciel odbiera mu pracę i wpisuje ocenę niedostateczną**.
6. Uczeń, który **nie pracuje na lekcji**, tj. nie udziela odpowiedzi na zadawane pytania, nie rozwiązuje zleconych zadań w zeszycie ćwiczeń, zeszycie przedmiotowym, nie zapisuje notatki w zeszycie otrzymuje **ocenę niedostateczną**.
7. **Wszelkie zaległości, nie napisane sprawdziany, kartkówki i inne oznaczamy w dzienniku elektronicznym „x” z odpowiednim komentarzem, czego dotyczą. Uczeń otrzymuje uwagę jeśli pomimo umów z nauczycielem nie współpracuje, nie przychodzi w terminach napisać zaległych prac.**

FORMY SPRAWDZANIA WIADOMOŚCI

Sprawdziany	waga 5
Kartkówki	waga 3
Odpowiedź	waga 3
Praca na lekcji (w tym praca samodzielna)	waga 1 (nauczanie zdalne) lub waga 3 (samodzielna praca)
Aktywność na lekcji	waga 1

Prace dodatkowe, projekty	Za każdym razem waga oceny będzie osobno ustalona i podana do wiadomości uczniom i rodzicom; przewidywane wagi to 3 i 5
Asysta-doświadczenie	waga 1
Praca z materiałem źródłowym	waga 1
Udział w konkursach wojewódzkich, powiatowych (laureat, finalista)	waga 5
Miejsce w konkursie szkolnym – premiowane	waga 3

Ocena prac pisemnych

1. Uczeń ma obowiązek starannie, czytelnie i w logicznym układzie zapisywać rozwiązania zadań. Zapisy nieczytelne nie będą oceniane.
2. Poprawione i ocenione prace pisemne uczniowie otrzymują do domu bez obowiązku zwrotu. W terminie do 5 dni roboczych od oddania prac rodzice mogą wyjaśnić wątpliwości związane z ich poprawą lub oceną podczas konsultacji (należy się wcześniej umówić).
3. Zadania zawarte w pracach pisemnych punktowane będą w zależności od stopnia trudności. Liczba zdobytych punktów będzie przeliczaną na ocenę.
4. Jeśli zapisy w pracy pisemnej budzą wątpliwości, są nieczytelne, uczeń zostanie odpytany z tego zadania w dniu oddania pracy.

Ocena odpowiedzi

Podczas odpowiedzi oceniane będzie:

- Stopień zrozumienia pojęć fizyko-chemicznych
- Precyzja odpowiedzi
- Stosowanie języka naukowego
- Umiejętność argumentowania i uzasadniania
- Rozwiązywanie zadań, w tym stosowanie odpowiednich metod, sposobów wykonania
- Znajomość zasad, reguł, wzorów, wielkości fizycznych i jednostek

Ocena projektu

Elementy wpływające na ocenę:

treść merytoryczna	3 pkt.
wyczerpanie tematu	1 pkt.
terminowość	1 pkt.
estetyka pracy	1 pkt.
sposób prezentacji	2 pkt.
wkład pracy	2 pkt.

Sposób oceny wg poniższych kryteriów:

- niedostateczny 0-2 pkt.
- dopuszczający 3-4 pkt.
- dostateczny 5-6 pkt.
- dobry 7-8 pkt.
- bardzo dobry 9 pkt.
- celujący 10 pkt.

Uzasadnianie oceny

1. Ocena z odpowiedzi ustnych i aktywności uwzględnia mocne i słabe strony odpowiedzi ucznia i następuje bezpośrednio po zakończeniu odpowiedzi w obecności innych uczniów, dopuszcza się również odpowiedzi indywidualne bez udziału klasy, biorąc pod uwagę predyspozycje ucznia.
2. Ocena z prac pisemnych wynika z punktacji za zadania i skali ocen (Statut).
3. Sprawdzone i ocenione prace pisemne nauczyciel dokładnie omawia na lekcji.

FIZYKA

WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE NA POSZCZEGÓLNE OCENY

Klasa 7

Dział 1 ODDZIAŁYWANIA I MATERIA

ocena niedostateczna	ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
<p>Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą</p>	<p>Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:</p> <ul style="list-style-type: none"> wykonuje proste pomiary wie, że oprócz podania wyniku pomiaru należy podać jednostkę mierzonej wielkości oddziaływania elektryczne, magnetyczne i grawitacyjne wie, jakie są skutki tych oddziaływań wie, że oddziaływania są zawsze wzajemne wie, że materia zbudowana jest z atomów wie, że w skład atomu wchodzi jądro atomowe i elektrony wie, że jądro i elektrony wzajemnie się przyciągają zna jednostkę siły wie, jak graficznie przedstawić siłę zna cechy wektora potrafi zmierzyć siłę ciężkości wie, do czego służy siłomierz wie, jak działa siłomierz nazywa siły występujące w 	<p>Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje zjawiska, którymi zajmuje się fizyka wie, że metoda naukowa wiąże się z eksperymentem wie, że każdy pomiar obarczony jest niepewnością pomiarową podaje przykłady oddziaływań i opisuje ich skutki jest świadomy, że wszystkie ciała oddziałują na siebie grawitacyjnie rozumie, co to znaczy wzajemność oddziaływań umie narysować schemat budowy atomu wie, że przyciąganie elektronów do jądra jest oddziaływaniem elektrycznym i wzajemnym wie, że oddziaływanie elektryczne występuje także między atomami podaje skutki oddziaływań elektrycznych między atomami 	<p>Ocenę dobłą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje przykładowy problem i proponuje proste doświadczenie jako metodę naukową weryfikującą ten problem wie, od czego może zależeć niepewność pomiaru i jak odczytać jej wartość potrafi wskazać przykłady oddziaływań z otoczenia i opisać ich skutki rozumie, że wielkość oddziaływań grawitacyjnych zależy od mas oddziałujących ciał podaje i wyjaśnia przykład występowania oddziaływań między do-wolnymi ciałami, uwzględniając oddziaływania elektryczne między atomami wie, że między atomami występują również oddziaływania magnetyczne wie, jakie są skutki oddziaływań magnetycznych rozumie różnicę między wektorem a skalarem stosuje odpowiednie oznaczenie siły 	<p>Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> potrafi zaplanować i przeprowadzić doświadczenie sprawdzające daną hipotezę wykonuje proste pomiary i zapisuje wyniki wraz z niepewnością pomiarową interpretuje znaczenie wyniku podanego z niepewnością pomiarową wyciąga wnioski z przeprowadzonego eksperymentu demonstruje wzajemność oddziaływań wie, że skutki oddziaływań magnetycznych nie zawsze są wyraźnie widoczne wskazuje przykład oddziaływań magnetycznych umie omówić skutki tych oddziaływań potrafi określić wartość, kierunek i zwrot siły działającej na wybrany obiekt 	<p>Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje inne rodzaje oddziaływań niż elektryczne, magnetyczne i grawitacyjne wie, że oddziaływania elektryczne i magnetyczne są oddziaływaniami elektromagnetycznymi potrafi rozwiązywać potrafi rozwiązywać bardziej złożone zadania z zakresu działań na wektorach, w tym graficzną interpretację oraz wykonać odpowiednie obliczenia wyjaśnia trudniejsze zagadnienia z zastosowaniem III zasady dynamiki wie, że użytecznym wzorcem 1 kg jest masa 1 l destylowanej wody o temperaturze 4°C potrafi wyjaśnić, dlaczego podniesienie przedmiotu na Księżycu wymaga użycia mniejszej siły niż podniesienie

	<p>określonych sytuacjach</p> <ul style="list-style-type: none"> określa skutki działania tych sił wie, że działanie kilku sił można zastąpić jedną siłą wie, że siłę wypadkową określa się, uwzględniając wszystkie cechy wektorów sił składowych rozumie co to znaczy, że siły się równoważą wie, że oddziaływania są wzajemne zna III zasadę dynamiki rozumie różnice pomiędzy pojęciami <i>masa</i>, <i>ciężar</i> i <i>waga</i> wie, na czym polega pomiar masy ciała mierzy masę ciała za pomocą wagi zna podstawową jednostkę masy wie, że substancje występują w trzech stanach skupienia umie nazwać te stany zna własności dotyczące kształtu i objętości ciał stałych, cieczy i gazów wie, że wszystkie cząsteczki i atomy są w ciągłym ruchu wie, że wszystkie substancje składają się z atomów i cząsteczek wie, że rodzaj ruchu cząsteczek jest inny w różnych stanach skupienia, bo różne są odległości między cząsteczkami i atomami wie, jakie siły nazywamy siłami spójności, a jakie siłami przylegania opisuje zjawisko napięcia powierzchniowego na wybranym przykładzie 	<ul style="list-style-type: none"> wie, co to znaczy wielkość wektorowa rysuje wektor siły wskazuje i nazywa wszystkie cechy wektora potrafi podać zakres używanego siłomierza wie, że siła ciężkości to siła, jaką Ziemia działa na każde ciało wie, że siła nacisku ma związek z naciskiem jednego ciała na drugie wie, że siła sprężystości ma związek z odkształcaniem ciała wie, że siła oporów ruchu utrudnia ruch ciała zna własności poszczególnych sił rysuje siłę wypadkową i oblicza jej wartość (dla sił o jednakowych kierunkach), w sytuacji przedstawionej graficznie wie, w jakim wypadku, siła wypadkowa jest równa zero opisuje wzajemne oddziaływanie ciał, posługując się III zasadą dynamiki wie, że siły akcji i reakcji się nie równoważą wie, że masę ciała można wyznaczyć za pomocą siłomierza wie, że ciężar ciała jest tym większy, im większa jest masa ciała oblicza ciężar ciała na Ziemi, znając jego masę wie, co to jest międzynarodowy układ jednostek miar wie, że ta sama substancja 	<p>na rysunku i poprawny zapis wartości siły</p> <ul style="list-style-type: none"> rozumie, że przyłożenie takiej samej siły do różnych punktów ciała może wywołać różne skutki wie, że jedne siły działają na ciała, które nie muszą stykać się, a inne siły występują tylko w sytuacji stykających się ciał potrafi, w sytuacji przedstawionej na rysunku, narysować i nazwać siły, oraz określić ich kierunek i zwrot potrafi opisaną słownie sytuację przedstawić schematycznie na rysunku zaznacza siły działające na ciało wyznacza siłę wypadkową oraz poprawnie interpretuje wynik wskazuje w konkretnym przykładzie siły akcji i reakcji wie, że dzięki wzajemności oddziaływań możemy się przemieszczać potrafi zinterpretować pojęcie przyspieszenia grawitacyjnego stosuje wzór $F_g = m \cdot g$ oraz jego przekształcenia wie, że ciężar tego samego ciała jest mniejszy na Księżycu niż na Ziemi przelicza sprawnie jednostki masy: t, kg, dag, g, mg rozumie określenie <i>wysokość słupa cieczy</i>, potrafi się nim posługiwać oblicza objętość prostopadłościennego naczynia i cieczy lub gazu w nim się znajdujących potrafi zamieniać jednostki objętości rozpoznaje i nazywa określony stan skupienia substancji na podstawie rysunku budowy wewnętrznej tej substancji wyjaśnia charakterystyczną własność danego stanu skupienia w oparciu o 	<p>przedstawiony na rysunku</p> <ul style="list-style-type: none"> potrafi samodzielnie narysować wektory sił o zadanych kierunkach i określonych skalą wartościami wskazuje w swoim otoczeniu sytuację, w której na ciało działają siły przedstawia tę sytuację schematycznie na rysunku, zaznaczając te siły i nazywając je rozwiązuje typowe dla tematu zadania i problemy graficznie oraz rachunkowo wyjaśnia zachowanie się ciał w różnych sytuacjach, posługując się III zasadą dynamiki oblicza siłę ciężkości i masę w różnych sytuacjach opisanych w zadaniach wyznacza i oblicza wysokość słupa cieczy wykorzystuje pojęcie objętości do rozwiązywania nietypowych zadań i obliczania masy sprawnie dokonuje obliczeń, posługując się jednostkami długości takimi jak mikrometr i milimetr wie, że wśród ciał stałych są takie, które mają uporządkowaną strukturę potrafi zademonstrować zjawisko napięcia powierzchniowego potrafi doświadczalnie wyznaczyć gęstość cieczy potrafi odczytać dane potrzebne do zadania z tablic fizycznych oraz z wykresu wie, że gęstość tej samej 	<p>go na Ziemi</p> <ul style="list-style-type: none"> oblicza siłę ciężkości i masę w różnych nietypowych sytuacjach opisanych w zadaniach wykorzystuje pojęcie objętości do rozwiązywania nietypowych zadań i obliczania masy potrafi zaproponować doświadczenie potwierdzające określoną własność ciała stałego, cieczy lub gazu potrafi podać przykłady ciał nie będących kryształami potrafi podać przykłady kryształów demonstruje istnienie sił przylegania na podstawie wybranych przez siebie przykładów zna pojęcia kohezja i adhezja i umie je wyjaśnić potrafi rozwiązywać nietypowe zadania z zakresu gęstości ciał
--	---	---	---	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • wie, co to jest gęstość substancji • zna jednostki gęstości substancji • wie, że do wyznaczenia gęstości ciała, należy ciało zważyć i wyznaczyć jego objętość 	<p>może występować w różnych stanach skupienia</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna jednostki objętości: l, ml, dm³, mm³, cm³, m³ • wie, że makroskopowe właściwości substancji w danym stanie skupienia wynikają z jej budowy wewnętrznej • wie, w jakich jednostkach długości wyrazić średnicę atomu • wskazuje przykłady manifestowania się sił oddziaływania międzycząsteczkowego w różnych sytuacjach (spinacz na wodzie, formowanie się kropeł) • potrafi wyjaśnić powstawanie zjawiska napięcia powierzchniowego z uwzględnieniem sił międzycząsteczkowych • umie obliczać gęstość substancji, z której wykonane jest ciało, znając masę i objętość ciała • potrafi obliczyć objętość ciała o kształcie prostopadłościanu • potrafi obliczyć gęstość, znając masę i objętość ciała • wie, że do wyznaczenia objętości ciała stałego o nieregularnym kształcie musi wykorzystać cylinder miarowy z wodą 	<p>budowę wewnętrzną</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi zademonstrować zjawisko napięcia powierzchniowego • wie, w jaki sposób można zmniejszyć napięcie powierzchniowe cieczy • umie rozwiązywać proste zadania związane z gęstością substancji • potrafi obliczyć masę substancji, znając jej gęstość i objętość • potrafi powiązać jednostkę gęstości z innymi jednostkami układu SI • potrafi wyznaczyć objętość ciała stałego o nieregularnym kształcie, a następnie wyznaczyć gęstość takiego ciała • potrafi przekształcić wzór na gęstość, tak aby wyznaczyć objętość ze wzoru • wie, że gęstość substancji sypkich nie jest stała • 	<p>substancji w różnych stanach skupienia jest różna, bo różne są odległości między cząsteczkami w poszczególnych stanach skupienia</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi wyznaczać gęstość ciał stałych na drodze doświadczalnej • potrafi rozwiązywać zadania, obliczając gęstość lub masę, lub objętość ciała 	
--	---	--	---	---	--

Dział 2 CIŚNIENIE I SIŁA WYPORU

ocena	ocena	ocena	ocena dobra	ocena	ocena
-------	-------	-------	----------------	-------	-------

niedostateczna	dopuszczająca	dostateczna		bardzo dobra	celująca
<p>Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą</p>	<p>Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:</p> <ul style="list-style-type: none"> zna definicję ciśnienia wie, że można je zmienić poprzez zmianę siły nacisku, lub zmianę powierzchni, na którą działa siła wie, że jednostką ciśnienia jest paskal zna prawo Pascala jest świadomy, że prawo Pascala dotyczy ciśnienia wywieranego z zewnątrz na ciecz lub gaz, a nie na ciała stałe wie co to jest ciśnienie hydrostatyczne wie, że ciśnienie hydrostatyczne zależy od rodzaju cieczy i głębokości w tej cieczy wie, jak wyglądają naczynia połączone wie, jak zachowuje się ciecz wlna do jednego ramienia naczyń połączonych potrafi podać przykłady zastosowania naczyń połączonych potrafi podać przykłady zastosowania naczyń połączonych wie, że na ciało zanurzone w cieczy, oprócz siły grawitacji, działa siła wyporu potrafi określić kierunek i zwrot siły wyporu 	<p>Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> wie, czym spowodowane jest ciśnienie gazu na ścianki naczynia wie, że powie-trze wywiera ciśnienie, które nazywamy atmosferycznym wie, że ciśnienie atmosferyczne wyraża się zwykle w hektopaskalach wie, w jaki sposób można zmienić ciśnienie gazu lub cieczy w pojemniku zna zasadę działania prasy hydraulicznej podaje przykłady zastosowania prawa Pascala (prasa hydrauliczna, podnośnik hydrauliczny) zna wzór na obliczanie ciśnienia hydrostatycznego wie, że w zbiornikach wodnych, np. w jeziorze, ciśnienie hydrostatyczne jest większe na większych głębokościach podaje przykłady naczyń połączonych wie, że w otwartych naczyniach połączonych poziom cieczy jest taki sam w każdym naczyniu, niezależnie od jego kształtu potrafi omówić przykładowe zastosowania naczyń połączonych wie, że wartość siły wyporu jest 	<p>Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> potrafi wskazać przykład działania ciśnienia atmosferycznego i jego skutki potrafi obliczyć ciśnienie w prostych zadaniach potrafi przeliczać jednostki ciśnienia Pa na hPa potrafi przeliczać dowolne jednostki powierzchni na m² potrafi wykorzystać prawo Pascala do zapisania zasady działania prasy w postaci matematycznej $p_1=p_2$ potrafi obliczyć siłę F_2 uzyskaną w działaniu podnośnika hydraulicznego przy znanym ilorazie powierzchni i sile działającej na mały tłok prasy potrafi obliczyć ciśnienie hydrostatyczne na danej głębokość w określonej cieczy wie, że ciśnienie można wyrażać w kilopaskalach, potrafi przeliczać je na paskale wie, że ciśnienie całkowite, na pewnej głębokości w jeziorze, składa się z ciśnienia hydrostatycznego wody i ciśnienia atmosferycznego (zewnątrznego) wie, że zmiana ciśnienia nad cieczą w jednym z naczyń może spowodować zmianę poziomu cieczy w tym naczyniu potrafi rozwiązać proste problemy nierachunkowe potrafi wyznaczyć wartość siły wyporu przy wykorzystaniu siłomierza 	<p>Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> potrafi zademonstrować prawo Pascala potrafi stosować prawo Pascala do rozwiązywania trudniejszych zadań hydrostatyczne nie zależy od masy cieczy, a od wysokości jej słupa rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności potrafi odczytać dane do zadania z wykresu i je zinterpretować demonstruje zależność ciśnienia hydrostatycznego od wysokości słupa cieczy rozumie, dlaczego w naczyniach połączonych poziomy różnych niemieszających się cieczy są na różnych wysokościach i wynika to z różnych gęstości tych cieczy rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności demonstruje prawo Archimedesesa rozwiązuje zadania dotyczące pływania ciał i obliczania siły wyporu przeprowadza eksperyment pozwalający wyznaczyć gęstość cieczy rozwiązuje zadania dotyczące siły wyporu, gęstości cieczy, 	<p>Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> potrafi stosować prawo Pascala do rozwiązywania nietypowych zadań rozumie co oznacza <i>paradoks hydrostatyczny</i> rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności z zakresu ciśnienie hydrostatycznego rozwiązuje nietypowe zadania z zakresu naczyń połączonych rozwiązuje trudniejsze zadania dotyczące pływania ciał i obliczania siły wyporu rozwiązuje trudniejsze zadania dotyczące siły wyporu, gęstości cieczy, objętości wypartej cieczy

	<ul style="list-style-type: none"> • zna treść prawa Archimedesesa • wie, że od relacji sił wyporu i grawitacji zależy, czy ciało wypłynie na powierzchnię cieczy, czy utonie, czy będzie pływało w pełnym zanurzeniu • wie, że gęstość cieczy ma wpływ na to czy ciało w niej pływa czy tonie • wie, że obserwacja zachowania ciała zanurzonego w płynie pozwala porównać gęstość ciała z gęstością płynu 	<p>równa ciężarowi cieczy wypartej przez to ciało</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna wzór na obliczanie wartości siły wyporu • potrafi określić, jak po włożeniu do cieczy zachowa się ciało, na podstawie relacji sił wyporu i grawitacji • potrafi na podstawie danych gęstości cieczy i ciała stwierdzić, jak ciało się zachowa po włożeniu go do cieczy 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi porównać siły wyporu dla tego samego ciała zanurzonego w różnych cieczach na podstawie głębokości zanurzenia • potrafi obliczyć wartość siły wyporu na podstawie wzoru • potrafi narysować w postaci wektorów z zachowaniem skali siły działające na zanurzone ciało • potrafi w sytuacji przedstawionej graficznie, wyjaśnić zachowanie się zanurzonego ciała • potrafi, za pomocą siłomierza wartość siły wyporu działającą na zanurzone ciało • potrafi wyznaczyć wielkość zanurzenia pływającego ciała na podstawie równowagi sił grawitacji i wyporu • potrafi wyznaczyć gęstość cieczy, znając wartość siły wyporu i objętość wypartej cieczy 	objętości wypartej cieczy	
--	--	--	---	---------------------------	--

Dział 3 RUCH I SIŁY

ocena niedostateczna	ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
<p>Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą</p>	<p>Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wie, na czym polega względność ruchu • wie, co to jest tor i czym różni się od drogi • wie, jaki ruch nazywamy prostoliniowym • zna jednostki drogi i czasu • zna wzór na obliczanie 	<p>Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady względności ruchu • zna symbole oznaczające drogę i czas • zna podstawowe jednostki drogi i czasu w układzie SI • wie, co oznacza zaokrąglanie liczby do jednej lub dwóch 	<p>Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi przeliczać jednostki drogi i czasu • potrafi zaokrąglać liczby do określonych cyfr znaczących • wie, jakie wielkości trzeba znać, aby wyznaczyć prędkość • potrafi przeliczać jednostki prędkości 	<p>Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi stosować wiadomości i umiejętności do rozwiązywania zadań z zakresu ruchu i jego opisu • potrafi przeprowadzić eksperyment prowadzący do wyznaczenia wartości prędkości • potrafi porównywać prędkości 	<p>Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi rozwiązywać zadania o podwyższonym poziomie trudności z zakresu ruchu i jego opisu • rozwiązuje złożone zadania rachunkowe z zakresu ruchu prostoliniowego

	<p>prędkości</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna jednostki prędkości • wyjaśnia, jaki ruch nazywamy ruchem jednostajnym prostoliniowym • wie, że ruch jednostajny można opisać za pomocą wykresu zależności v od t • wie, że drogę w ruchu jednostajnym oblicza się ze wzoru $s = v \cdot t$ • utożsamia prędkość z nachyleniem wykresu s od t do osi czasu • wie, jak wygląda wykres s od t dla ruchu odcinkami jednostajnego • wie, jak wygląda wykres v od t dla ruchu odcinkami jednostajnego • rozumie różnicę między prędkością średnią a chwilową • wie, jak obliczać prędkość średnią na podstawie wzoru • potrafi odróżniać ruchy przyspieszony i jednostajny • wie, że przyspieszenie wiąże się z przyrostem prędkości • zna definicję i jednostkę przyspieszenia • wyjaśnia nazwę ruchu jednostajnie przyspieszonego • wie, jaki ruch nazywamy ruchem jednostajnie opóźnionym • wie, jaki jest kształt wykresu prędkości od czasu w ruchu jednostajnie opóźnionym • wie, że drogę w dowolnym ruchu można obliczyć jako pole powierzchni figury pod wykresem v od t • wie, jaki kształt ma wykres 	<p>cyfr znaczących</p> <ul style="list-style-type: none"> • oblicza wartość prędkości w prostych przypadkach • wie, że prędkość to wielkość wektorowa • zna oznaczenie prędkości w postaci wektorowej • oblicza drogę w ruchu jednostajnym • wykonuje działania na jednostkach prędkości i czasu • wie, że w ruchu jednostajnym pole powierzchni figury pod wykresem v od t w wybranym przedziale czasu jest równe drodze przebytej w tym przedziale czasu • potrafi odczytywać informacje z wykresów s od t i v od t • potrafi na podstawie wykresów porównywać prędkości i drogi przebyte w poszczególnych etapach podróży • potrafi obliczyć prędkość średnią podróży składającej się z kilku etapów, opisanej słownie • oblicza wartość przyspieszenia na podstawie definicji • interpretuje przyspieszenie jako przyrost prędkości w jednostce czasu • wie, że jeśli przyrost prędkości jest taki sam w każdej sekundzie, to ciało przyspiesza jednostajnie • potrafi wyjaśnić, co oznacza zmniejszanie jednostajne prędkości • potrafi obliczyć przyspieszenie w tym ruchu 	<p>$\frac{\text{km}}{\text{h}}$ na $\frac{\text{m}}{\text{s}}$ i odwrotnie</p> <ul style="list-style-type: none"> • rysuje wykres zależności drogi od czasu dla ruchu jednostajnego na podstawie danych zebranych w tabeli • odczytuje informacje z wykresu s od t dla ruchu jednostajnego • potrafi obliczyć drogę w ruchu jednostajnym na podstawie wykresu v od t • potrafi narysować wykres s od t na podstawie wykresu v od t • potrafi narysować wykres s od t i v od t na podstawie słownego opisu ruchu badanego obiektu • potrafi obliczyć prędkość średnią podróży, składającej się z kilku etapów, przedstawionej na wykresie s od t • wyznacza przyspieszenie na podstawie wykresu v od t • potrafi obliczyć, o ile wzrosła lub zmalała prędkość po przekształceniu definicji przyspieszenia • wie, że przyspieszenie w ruchu jednostajnie opóźnionym można nazwać opóźnieniem, ma ono stałą i dodatnią wartość • rozpoznaje na podstawie wykresów v od t ruch jednostajnie przyspieszony, jednostajnie opóźniony i jednostajny • potrafi obliczyć drogę przebytą przez ciało w przypadkach: ruchu jednostajnie przyspieszonym ($v_0 \neq 0$), oraz w ruchu jednostajnie opóźnionym ($v_k \neq 0$), jako pole figury złożonej z prostokąta i trójkąta, lub jako pole trapezu • wyjaśnia zachowanie się ciała na podstawie analizy sił działających na to ciało w podanych sytuacjach • potrafi podać wartość siły 	<p>wyrażone w różnych jednostkach</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyznaczyć prędkość na podstawie wykresu s od t • rozwiązuje zadania rachunkowe z zakresu ruchu jednostajnego prostoliniowego • potrafi wyznaczyć czas, przekształcając wzór $s = v \cdot t$ • rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności • potrafi przedstawić w tabeli, na wykresie s od t i v od t wyniki pomiarów ruchu badanego obiektu • potrafi, na podstawie wykresów, opisać poszczególne etapy ruchu • potrafi obliczyć prędkość średnią podróży, składającej się z kilku etapów, dla których podane są wartości prędkości na każdym etapie • potrafi obliczać przyspieszenie i prędkość na podstawie danych przedstawionych na wykresie v od t dla ruchu jednostajnie zmiennego • jest świadomy, że im bardziej stromy jest wykres v od t tym większe jest przyspieszenie • rozwiązuje zadania rachunkowe z zakresu ruchu jednostajnie przyspieszonego • potrafi dopasować wykres prędkości i drogi w tym samym ruchu • potrafi naszkicować wykresy v od t w ruchu jednostajnie zmiennym i jednostajnym • potrafi zaprezentować sytuację, 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi na podstawie danych na wykresach, tabelach rozwiązywać bardziej złożone zadania rachunkowe • rozwiązuje zadania o podwyższonym poziomie trudności z zakresu ruchu jednostajnie przyspieszonego • potrafi rozwiązywać złożone zadania z zakresu wykresów v od t ruch jednostajnie przyspieszonym i jednostajnym • rozumie, że wektor przyspieszenia ma zwrot zgodny ze zwrotem siły wypadkowej działającej na ciało • rozwiązuje zadania o podwyższonym poziomie trudności z zakresu zasad dynamiki
--	--	--	--	---	--

niedostateczna	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
<p>Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą</p>	<p>Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wie, że praca w fizyce to wielkość fizyczna, która ma związek z siłą i drogą, na której działa ta siła • zna wzór do obliczania pracy • zna jednostkę pracy • wie, że energia jest związana z pracą • zna jednostkę energii • wymienia rodzaje energii • zna zasadę zachowania energii • wie, że energia potencjalna grawitacji związana jest z oddziaływaniem grawitacyjnym • wie, od czego zależy energia potencjalna grawitacji • wie, od czego zależy energia kinetyczna • zna jednostkę energii kinetycznej • wie, co to jest energia mechaniczna • zna treść zasady zachowania energii mechanicznej • wie, że w rzeczywistych procesach zasada zachowania energii mechanicznej nie jest spełniona • wie, że w takich sytuacjach można skorzystać z ogólnej zasady zachowania energii • zna nazwy maszyn prostych • wskazuje przykłady maszyn 	<p>Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi zinterpretować pracę równą 1 J • oblicza pracę, znając siłę i drogę • rozumie, że wykonanie pracy jest równe zmianie energii • wie, z czym związane są określone rodzaje energii • zna wzór na obliczanie zmian energii potencjalnej • wie, że wartość energii potencjalnej grawitacji zależy od wyboru poziomu odniesienia • zna wzór na energię kinetyczną • wykonuje proste obliczenia energii, podstawiając do wzoru masę i prędkość • oblicza wartość energii mechanicznej w prostych przykładach • wie, że, znając energię mechaniczną układu i korzystając z zasady zachowania energii, można obliczyć energię dostarczoną do układu lub oddaną przez układ do otoczenia • rozumie, że energia oddana do otoczenia to strata energii • zna zasadę działania dźwigni i jej zastosowanie • wie, jak działają błočki i na 	<p>Ocenę dobłą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozumie, że praca jako wielkość fizyczna może być równa 0 J • potrafi podać przykłady, w których praca jest równa 0 J • wykorzystuje zasadę zachowania energii do objaśniania zjawisk • oblicza zmianę energii, obliczając wykonaną pracę • potrafi określić przemiany energii zachodzące w wybranych procesach • oblicza energię potencjalną grawitacji tego samego ciała względem różnych poziomów 0 J • wie, że energię potencjalną grawitacji można magazynować, np. w elektrowniach szczytowo – pompowych • zna związek dżula z kilogramem, metrem i sekundą • rozumie wprost proporcjonalną zależność energii od masy ciała • rozumie, że energia kinetyczna jest wprost proporcjonalna do kwadratu prędkości • potrafi stosować zasadę zachowania energii mechanicznej do opisu zjawisk • potrafi obliczyć straty energii • potrafi ocenić, czy straty energii są niekorzystne, czy pożądane w danych przypadkach • podaje przykłady maszyn prostych ze swojego otoczenia • objaśnia, w jaki sposób ułatwiają one wykonanie pracy 	<p>Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi przekształcić wzór na pracę i obliczyć drogę lub siłę • rozumie pojęcie siły zewnętrznej • podaje przykłady działania siły zewnętrznej i określa jej skutki • rozumie, pojęcie układ izolowany i stosuje je do wyjaśniania zjawisk • wie, jaka jest zależność energii wewnętrznej i oporów ruchu • wyraża energię w kilodżulach lub megadżulach • wie, że na zmiany energii potencjalnej grawitacji nie ma wpływu, po jakim torze ciało jest podnoszone, ważna jest jedynie wysokość ciała nad powierzchnią Ziemi • stosuje zależności energii kinetycznej od masy i prędkości do szybkiego obliczania energii • wyznacza i oblicza masę lub prędkość ze wzoru na energię kinetyczną • potrafi dla danego przypadku określić przemiany energii • stosuje zasadę zachowania energii i oblicza zmianę danego rodzaju energii • wyraża straty energii w procentach • rozwiązuje trudniejsze zadania z zakresu strat energii mechanicznej 	<p>Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi rozwiązywać złożone zagadnienia z zakresu energii i zasady zachowania • Potrafi rozwiązywać zadania złożone z zakresu energii kinetycznej i potencjalnej • Potrafi rozwiązywać zadania o podwyższonym poziomie trudności z zastosowaniem zasady zachowania energii • rozwiązuje zadania o podwyższonym poziomie trudności z zakresu strat energii mechanicznej • rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności z zakresu mocy • rozwiązuje nietypowe zadania o podwyższonym stopniu trudności z zakresu mocy w rozwiązywaniu problemów

	prostych <ul style="list-style-type: none"> • wie, co to jest moc • zna definicję mocy • zna jednostkę mocy • wie, że, znając moc urządzenia, można obliczyć czas potrzebny na wykonanie określonej pracy • zna wzór na moc $P = F \cdot v$ 	czym polega ułatwienie wykonania pracy <ul style="list-style-type: none"> • oblicza moc w prostych przykładach • wie, że moc to wielkość pozwalająca porównać np. urządzenia wykonujące pracę • wie, że moc silników pojazdów wyraża się w koniach mechanicznych • oblicza czas potrzebny na wykonanie określonej pracy przez urządzenie o danej mocy 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje opis matematyczny działania maszyny prostej do rozwiązywania zadań • potrafi obliczyć pracę, gdy znana jest moc i czas pracy urządzenia • potrafi przeliczać jednostki mocy KM na W • rozwiązuje nietypowe zadania, korzystając ze wzoru $P = F \cdot v$ 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi zademonstrować doświadczenie, w którym występują straty energii ciała • przeprowadza proste pokazy działania maszyn prostych i objaśnia, na czym polega ułatwienie wykonania pracy • wie, co to jest maszyna parowa • wie, że James Watt usprawnił silnik parowy i jaki to miało wpływ na rozwój przemysłu • rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności z zakresu mocy • rozwiązuje nietypowe zadania o podwyższonym stopniu trudności z zakresu mocy w rozwiązywaniu problemów 	
--	---	---	---	---	--

Klasa 8

Dział 1 ZJAWISKA CIEPLNE

ocena niedostateczna	ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą	Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który: <ul style="list-style-type: none"> • wie, że temperatura jest miarą średniej energii kinetycznej cząsteczek ciała • wie, że temperaturę można wyrazić w skali Celsjusza i w skali Kelvina • wie, że ciała w stanie równowagi termicznej mają jednakowe temperatury • wie, że energia wewnętrzna to 	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz: <ul style="list-style-type: none"> • umie przeliczać temperaturę ze skali Celsjusza na skalę Kelvina – i odwrotnie, • wie, że przyrost temperatury, wyrażony w skali Celsjusza i skali Kelvina jest taki sam • rozróżnia pojęcia: całkowita energia kinetyczna cząsteczek i średnia energia kinetyczna cząsteczek 	Ocenę dobłą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz: <ul style="list-style-type: none"> • potrafi zinterpretować pojęcie średniej energii kinetycznej cząsteczek i powiązać jej wzrost ze wzrostem temperatury ciała • rozumie, że skutkiem finalnym przekazu energii w postaci ciepła jest równowaga termiczna ciał • rozwiązuje zadania dotyczące zmiany energii wewnętrznej ciała na podstawie zasady zachowania energii 	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz: <ul style="list-style-type: none"> • potrafi wyjaśnić zasadę działania termometru cieczowego • samodzielnie rozwiązuje zadania z zakresu równowagi termicznej ciał i temperatur • rozumie, że energia wewnętrzna związana jest ze stanem skupienia materii • potrafi na podstawie opisu zbadać, 	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz: <ul style="list-style-type: none"> • rozwiązuje zadania o podwyższonym poziomie trudności z zakresu równowagi termicznej ciał i temperatur • potrafi temperaturę w skali Celsjusza wyrazić w skali Fahrenheita • rozwiązuje zadania o podwyższonym poziomie

	<p>suma energii kinetycznych cząsteczek oraz energii potencjalnych oddziaływań między tymi cząsteczkami</p> <ul style="list-style-type: none"> • wie, że energię wewnętrzną ciała można zmienić poprzez wykonanie • pracy lub poprzez przekazanie energii w postaci ciepła • zna sposoby przekazywania ciepła • potrafi podać przykład dobrego przewodnika i dobrego izolatora ciepła • wie, co to jest ciepło właściwe • zna jednostkę ciepła właściwego • wie, że ilość energii pobranej przez wodę w doświadczeniu można wyznaczyć, mierząc czas ogrzewania wody i znając moc grzałki • potrafi zmierzyć temperaturę wody, oraz zważyć określoną ilość wody • opisuje zjawiska topnienia, krzepnięcia, parowania, skraplania, sublimacji i resublimacji • wie, że temperatura substancji krystalicznych w czasie topnienia i się nie zmienia • wie, w których procesach energia jest przez ciało pobierana, a w których jest oddawana 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie, na czym polega ciepły przekaz energii, i wie, że jego warunkiem jest różnica temperatur • rozróżnia pojęcia: ciepło, energia wewnętrzna i temperatura • rozumie, że energia wewnętrzna ciała zależy nie tylko od jego temperatury, ale także od ilości cząsteczek • potrafi podać przykłady przewodnictwa cieplnego i konwekcji • rozumie, na czym polega przewodzenie ciepła • rozumie, na czym polega zjawisko konwekcji • wie, co oznacza, że ciepła właściwe różnych substancji są różne • oblicza ciepło właściwe substancji przy danej masie, ilości dostarczonego ciepła i wzroście temperatury • potrafi poprawnie zastosować niezbędne wzory, wykorzystując wyniki pomiarów w odpowiednich jednostkach: masa w kilogramach, czas w sekundach • potrafi powiązać i wyjaśnić poszczególne przejścia fazowe z budową cząsteczkową materii i energią cząsteczek 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi wyjaśnić, dlaczego po dotknięciu dwóch przedmiotów wykonanych z różnych materiałów wydaje się, że mają one różne temperatury, choć w rzeczywistości ich temperatury są takie same • umie obliczyć ilość energii koniecznej do uzyskania określonej zmiany temperatury danej substancji o znanej masie • potrafi wyznaczyć ciepło właściwe wody • przedstawia zależność temperatury porcji substancji od dostarczonego ciepła za pomocą tabeli lub wykresu • rozumie pojęcia temperatura topnienia, temperatura wrzenia • wie, że na temperaturę wrzenia ma wpływ ciśnienie zewnętrzne • potrafi zinterpretować wykres temperatury substancji od dostarczonego ciepła dla ciała krystalicznego i substancji niekrystalicznej 	<p>który z danych materiałów jest lepszym przewodnikiem ciepła</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi opisać, od czego zależy tempo przekazywania energii w zjawisku konwekcji w cieczach • wie, że ciepło przekazywane jest również poprzez promieniowanie • potrafi obliczyć masę wody, do której dostarczono określoną energię i otrzymano określony przyrost temperatury • potrafi obliczyć zmianę temperatury ciała o znanym cieple właściwym, gdy ciało pobrało znaną ilość ciepła • potrafi właściwie zinterpretować wyniki i wyciągnąć wnioski z przeprowadzonego eksperymentu • potrafi wyznaczyć ciepło właściwe innych cieczy • interpretuje, jak nachylenie wykresu zależności temperatury od dostarczonego ciepła dla porcji dwóch substancji jest powiązane z ciepłem właściwym tych substancji • potrafi wyjaśnić pojęcie cieczy przechłodzonej i cieczy przegrzanej 	<p>trudności z zakresu zasady zachowania energii</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwiązuje zadania z zakresu ciepła właściwego
--	---	--	---	---	---

Dział 2 ELEKTRYCZNOŚĆ

ocena niedostateczna	ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
----------------------	---------------------	-------------------	-------------	--------------------	----------------

<p>Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą</p>	<p>Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wie, że nawet ciała elektrycznie obojętne zawierają cząstki obdarzone ładunkiem • opisuje jakościowo oddziaływanie ładunków jednoimiennych i różnoimiennych • posługuje się pojęciem ładunku elektrycznego i zna jego jednostkę • potrafi podać przykłady elektryzowania ciał przez dotyk • zna pojęcie ładunku elementarnego • wie, że materiały dzielą się na izolatory i przewodniki elektryczne • potrafi podać przykłady przewodników i izolatorów • wie, na czym polega zjawisko indukcji elektrostatycznej • wie, że indukcja elektrostatyczna zachodzi w przewodnikach i izolatorach • wie, że prąd elektryczny to ruch ładunków • kierunek prądu przyjmuje się od + do - • wie jak oblicza się natężenie prądu i w jakich jednostkach wyraża • wie, do czego służy amperomierz, i potrafi odczytać jego wskazania • zna symbole graficzne elementów obwodu 	<p>Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wie, że równowaga ilościowa ładunków dodatnich i ujemnych zapewnia obojętność elektryczną ciała i że ciało naelektryzowane to takie, w którym tę równowagę zaburzono • rozumie, na czym polega elektryzowanie przez potarcie • wie, że ciało naelektryzowane przez dotyk zostało naładowane ładunkiem tego samego znaku co ciało, którym dotykano • zna i stosuje zasadę zachowania ładunku elektrycznego • wie, że elektryzowaniu podlegają zarówno przewodniki jak i izolatory, oraz w jaki sposób ładunki gromadzą się na przewodniku a w jaki na izolatorze • zna pojęcie elektronu swobodnego • wie, jak doświadczalnie zbadać, czy ciało jest przewodnikiem, czy izolatorem • rozumie, że skutkiem indukcji elektrostatycznej może być ruch ciała, do którego zbliżamy naelektryzowany przedmiot • potrafi podać przykłady zjawiska indukcji elektrostatycznej • wie, na czym polega uziemienie i do czego służy • wie, że prąd elektryczny może płynąć przez ciała stałe, ciecze 	<p>Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi określić, z którego ciała na które przemieściły się elektrony, gdy wiadomo, jak naelektryzowało się jedno z tych ciał • wie, że siła oddziaływania naelektryzowanych ciał zależy od ich wzajemnej odległości • wie, do czego służy elektroskop • potrafi wykorzystać elektroskop do stwierdzenia czy ciało jest naładowane • oblicza ładunek ciała z wykorzystaniem ładunku elementarnego $q = n \cdot e$ • rozumie, w jaki sposób można sprawdzić, czy naelektryzowane ciało jest przewodnikiem, czy izolatorem • objaśnia czy woda i powietrze to przewodniki czy izolatory • potrafi doświadczalnie zbadać, czy ciało jest przewodnikiem, czy izolatorem • rozumie zastosowanie uziemienia w domowej sieci elektrycznej • rozumie, na czym polega wyładowanie elektryczne • wie, że w zależności od stanu skupienia, ładunkami są elektrony lub jony • wie, że amperomierz należy włączyć do obwodu szeregowo z odbiornikiem • wie, że woltomierz należy włączyć równoległe do danego fragmentu obwodu. • potrafi zmierzyć napięcie 	<p>Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi zademonstrować i opisać elektryzowanie ciał przez potarcie • potrafi samodzielnie zbudować elektroskop • analizuje działanie elektroskopu na podstawie opisu jego budowy • rozpoznaje czy naelektryzowane ciało jest przewodnikiem, czy izolatorem na podstawie zmiany ułożenia ładunków w ciele przed zetknięciem ciał i po ich zetknięciu • potrafi zaprezentować doświadczenie ze zjawiskiem indukcji elektrostatycznej • potrafi wyjaśnić, dlaczego naelektryzowany przedmiot zbliżony do skrawków papieru je przyciąga • potrafi zmierzyć natężenie prądu w prostym obwodzie • potrafi obsługiwać miernik uniwersalny • rozwiązuje zadania rachunkowe • rozumie, że napięcie na kilku szeregowo połączonych odbiornikach jest sumą napięć na poszczególnych odbiornikach, a na równoległe połączonych odbiornikach jest jednakowe • potrafi powiązać ze sobą wzory na napięcie i na natężenie prądu - rozwiązuje zadania 	<p>Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi przedstawić wyniki pomiarów na wykresie $I(U)$ • potrafi rozwiązywać złożone zadania z zakresu elektryczności
--	--	---	--	--	---

	<p>elektrycznego</p> <ul style="list-style-type: none"> • wie, że włączona do obwodu bateria przekazuje energię elektronom poruszającym się w obwodzie jako prąd elektryczny • wie, co nazywamy napięciem elektrycznym, zna jednostkę napięcia elektrycznego • wie, w jaki sposób oblicza się opór przewodnika, zna jednostkę oporu • zna prawo Ohma • zna oznaczenie opornika w obwodzie elektrycznym • wie, że odbiorniki prądu mogą być połączone szeregowo lub równolegle • wie, że w połączeniu szeregowym natężenie prądu płynącego przez każdy odbiornik jest takie samo, a napięcie rozdziela się na wszystkie urządzenia, • wie, że w połączeniu równoległym odbiorników, napięcie jest jednakowe na wszystkich odbiornikach, a natężenie prądu płynącego z baterii jest równe sumie natężeń prądów płynących przez każde urządzenie • zna związek $P = U \cdot I$ • związek $W = UI \cdot t$. • posługuje się pojęciem pracy i mocy prądu elektrycznego 	<p>lub gazy</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi narysować i czytać prosty obwód prądu • wie, że napięcie elektryczne można obliczyć między dowolnymi dwoma punktami w obwodzie • wie, że napięcie można również zmierzyć za pomocą woltomierza • rozumie, że pod wpływem tego samego napięcia, przez różne przewodniki może płynąć prąd o różnym natężeniu • rozumie pojęcie wprost proporcjonalności dwóch wielkości • potrafi wskazać obwód z połączeniem szeregowym i równoległym odbiorników • umie rozwiązywać proste zadania dotyczące mocy i pracy prądu • wymienia formy energii, na jakie zamieniana jest energia elektryczna • wie, że kilowatogodzina jest jednostką pracy prądu elektrycznego (energii elektrycznej) • wie, w jaki sposób zabezpieczyć instalację elektryczną^f 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi obliczyć pracę lub ładunek korzystając z przekształconego wzoru $U = \frac{W}{q}$ • wie, że na opór przewodnika ma wpływ jego temperatura, rozumie, że prawo Ohma dotyczy sytuacji, w której temperatura przewodnika jest stała • stosuje poznane wzory do rozwiązywania prostych obwodów elektrycznych • potrafi narysować przykładowy obwód połączeniem szeregowym lub równoległym odbiorników, rozwiązuje typowe obwody z połączeniem szeregowym lub równoległym odbiorników • przelicza energię elektryczną podaną w kilowatogodzinach na dżule i dżule na kilowatogodziny • potrafi oszacować koszt pracy prądu elektrycznego w urządzeniu elektrycznym 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi wyznaczyć opór elektryczny odbiornika w obwodzie, mierząc odpowiednie napięcie i natężenie prądu • rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności • rozumie i objaśnia łączenie odbiorników w domowej sieci elektrycznej • potrafi wyjaśnić, jak moc urządzenia zależy od napięcia, do którego urządzenie jest podłączone 	
--	--	--	--	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że podczas przepływu prądu w obwodzie wydziela się energia • podaje przykłady źródeł energii elektrycznej • zna zasady korzystania z urządzeń elektrycznych, wie jak ratować osobę porażoną prądem • wie, jakie są skutki przerw w dostawach energii elektrycznej do urządzeń o kluczowym znaczeniu 				
--	---	--	--	--	--

Dział 3 MAGNETYZM

ocena niedostateczna	ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą	Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który: <ul style="list-style-type: none"> • wie, że magnes ma dwa bieguny i że nie można uzyskać jednego bieguna magnetycznego • wie, że bieguny jednoimienne odpychają się, a różnoimienne przyciągają się • wie, że Ziemia jest wielkim magnesem i igła magnetyczna reaguje na jej bieguny magnetyczne • opisuje działanie przewodnika, przez który płynie prąd, na igłę magnetyczną 	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz: <ul style="list-style-type: none"> • wie, że ciała oddziałujące na siebie siłami magnetycznymi zbudowane są najczęściej ze stopów żelaza, nazywa je ferromagnetykami • wie, że igła magnetyczna ustawia się względem magnesu wzdłuż linii, którą nazywamy linią pola magnetycznego • zna i potrafi stosować regułę prawej ręki • wie, że opiłki żelaza ustawiają się w pobliżu przewodnika z 	Ocenę dobłą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz: <ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcie domena magnetyczna • wie, że opiłki żelaza ustawiają się wokół magnesu wzdłuż linii pola magnetycznego • potrafi określić zachowanie się dwóch magnesów względem siebie, lub spinacza względem magnesu, posługuje się pojęciem namagnesowanie • potrafi przewidzieć, jakie będzie ustawienie igły magnetycznej w pobliżu kilku przewodów z prądem, lub pętli wykonanej z przewodnika z prądem 	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz: <ul style="list-style-type: none"> • potrafi określić położenie biegunów magnetycznych Ziemi (w pobliżu geograficznego bieguna północnego znajduje się biegun magnetyczny południowy, a w pobliżu geograficznego bieguna południowego – biegun magnetyczny północny) • demonstruje zachowanie się igły magnetycznej w obecności magnesu • demonstruje zjawisko oddziaływania przewodnika z prądem na igłę magnetyczną 	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz: <ul style="list-style-type: none"> • potrafi rozwiązywać złożone zadania z zakresu magnetyzmu i elektromagnetyzmu

	<ul style="list-style-type: none"> • wie, czym różni się elektromagnes od magnesu ^f • podaje przykłady zastosowań elektromagnesów ^f • wie, że główną częścią elektromagnesu jest zwojnica ^f • wie, że w silniku elektrycznym energia elektryczna zamienia się w energię mechaniczną ^f • potrafi podać przykłady zastosowania silnika elektrycznego prądu stałego • wie, na czym polega zjawisko indukcji elektromagnetycznej 	<p>prądem wzdłuż takich samych linii pola magnetycznego, jak ustawia się igła magnetyczna</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zasadę działania elektromagnesu ^f • wie, jak można wzmocnić jego oddziaływanie ^f • wskazuje oddziaływanie magnetyczne jako podstawę działania silników elektrycznych ^f • wskazuje zastosowania zjawiska indukcji elektromagnetycznej • wie, że prądnicą prądu przemiennego służy do zamiany energii mechanicznej na energię elektryczną 	<ul style="list-style-type: none"> • umie zbudować prosty elektromagnes ^f • wyjaśnia, dlaczego rdzeń powinien być z łatwo się magnesującego metalu (żelaza) ^f • potrafi podać elementy składowe budowy silnika elektrycznego oraz określić ich funkcje • potrafi wyjaśnić budowę prądnicy prądu przemiennego • wskazuje różne źródła sił napędowych w zależności od rodzaju elektrowni, w której produkuje się energię elektryczną 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie, że pole magnetyczne przewodnika z prądem w kształcie pętli przypomina pole magnetyczne magnesu sztabkowego • zna i stosuje regułę prawej ręki dla zwojnicy, określa rodzaj oddziaływania dwóch zwojnic z prądem, znając kierunek prądu, lub określa kierunek prądu, znając położenie biegunów zwojnic ^f • potrafi omówić zasadę działania silnika elektrycznego ^f • wie, że prąd elektryczny otrzymywany z prądnicy jest prądem przemiennym • rozumie, jaka jest różnica pomiędzy prądem stałym i przemiennym 	
--	--	---	---	--	--

Dział 4 DRGANIA I FALE

ocena niedostateczna	ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
<p>Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą</p>	<p>Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje ruch wahadła • zna podstawowe pojęcia dotyczące ruchu drgającego: położenie równowagi, amplituda, okres, częstotliwość 	<p>Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcie jedno pełne drganie i wiąże z okresem drgań oraz zmianami wychylenia ciała • wie, że odwrotność okresu to częstotliwość ruchu 	<p>Ocenę dobłą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozumie zależność wychylenia ciała od czasu przedstawioną na wykresie, potrafi odczytać amplitudę i okres drgań z wykresu, oblicza częstotliwość drgań • wie, że całkowita energia ciała 	<p>Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobłą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi doświadczalnie wyznaczyć okres i częstotliwość drgań wahadła • rozumie, że długość nitki wahadła ma wpływ na okres drgań i częstotliwość wahadła 	<p>Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi rozwiązywać zadania nietypowe, potrafi zaprezentować oscylogram dźwięków pochodzących z różnych źródeł za pomocą dowolnego programu do

	<ul style="list-style-type: none"> • zna jednostkę częstotliwości • umie wskazać przykłady ruchów drgających • wie, że w ruchu drgającym prędkość ciała i jego położenie zmienia się • wie, że ze zmianą prędkości zmienia się energia kinetyczna ciała, a ze zmianą położenia ciała zmienia się energia potencjalna, zna wzory na E_k i E_{pg} • wie, na czym polega zjawisko rezonansu • wie, że źródłem fali mechanicznej jest drgająca cząsteczka ośrodka • wie, że rozchodzenie się fali w danym ośrodku oznacza przenoszenie tylko energii, a cząsteczki jedynie drgają wokół swoich położenia równowagi • podaje przykłady fal mechanicznych • wie, że fala dźwiękowa jest falą mechaniczną • wie, że fale dźwiękowe nie rozchodzą się w próżni 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi wskazać położenie równowagi dla ciała drgającego • rozumie, że rozciągnięta sprężyna posiada energię potencjalną sprężystości • wie, że energia całkowita jest sumą $E_p + E_k$ • rozumie różnicę między energią potencjalną sprężystości a potencjalną grawitacji • wskazuje przykłady rezonansu w przyrodzie oraz skutki zjawiska rezonansu • wie, że okres, częstotliwość i amplituda fali są takie same jak okres, częstotliwość i amplituda wybranej cząsteczki ośrodka, w którym rozchodzi się fala • wie, że do opisu fali używa się długości fali, zna jej symbol i jednostkę, oraz prędkości fali • wie, że dźwięk charakteryzuje się wysokością i głośnością • wie, od czego zależy wysokość dźwięku, a od czego – głośność • zna jednostkę dB, wie, że hałas stanowi zagrożenie dla zdrowia 	<p>drgającego jest stała, a zmieniają się E_p i E_k, potrafi określić w jakich położeniach ciała drgającego E_p i E_k jest maksymalna, w jakich równa 0, a w jakich rośnie lub maleje</p> <ul style="list-style-type: none"> • wie, co to jest częstotliwość drgań własnych ciała drgającego • podaje warunek zajścia rezonansu • potrafi wskazać długość fali na rysunku • wie, że fala w danym ośrodku rozchodzi się ruchem jednostajnym i zna wzór $v = \frac{\lambda}{t}$, oblicza prędkość, znając długość i okres fali • rozumie, co to jest oscylogram dźwięku i na jego podstawie potrafi porównać wysokość lub głośność dźwięków • rozróżnia ultradźwięki, dźwięki słyszalne i infradźwięki^f 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje położenia maksymalnej lub zerowej energii E_p lub E_k na wykresie wychylenia ciała od czasu w ruchu drgającym • rozwiązuje zadania z wykorzystaniem wykresów zależności położenia od czasu • potrafi zademonstrować zjawisko rezonansu i objaśnić na wybranym przykładzie • rozwiązuje zadania i problemy o podwyższonym stopniu trudności • wymienia przykłady źródeł i zastosowania fal dźwiękowych^f • demonstruje dźwięki o różnych częstotliwościach z wykorzystaniem drgającego przedmiotu lub instrumentu muzycznego 	<p>analizy dźwięków</p>
--	--	--	---	---	-------------------------

Dział 5 OPTYKA

ocena niedostateczna	ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
<p>Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą</p>	<p>Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wie, że źródłem fal elektromagnetycznych są drgające ładunki elektryczne • wie, że fale elektromagnetyczne mogą rozchodzić się w próżni z prędkością nazywaną prędkością światła, oznaczaną literą c • wie, że źródłem światła są ciała emitujące promieniowanie widzialne • wie, że światło rozchodzi się prostoliniowo w ośrodkach jednorodnych • wie, że jeśli na drodze światła pojawi się przeszkoda, to za nią powstaje cień • wie, co to jest zwierciadło i że może mieć różny kształt • wie, na czym polega zjawisko odbicia światła • podaje przykłady zachodzenia zjawisko odbicia światła • zna prawo odbicia światła • wie, co to jest zwierciadło 	<p>Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna rodzaje fal elektromagnetycznych f • wymienia przykłady zastosowań poszczególnych rodzajów fal elektromagnetycznych f • wie, że światło jest jednym z rodzajów fal elektromagnetycznych • rozumie, że niektóre przedmioty „świecą” bo odbijają światło, więc nie są jego • wie, co oznacza pojęcie cień, potrafi pokazać cień dowolnego przedmiotu np. na ścianie • rozumie pojęcie normalnej do powierzchni odbijającej, prawo odbicia i potrafi zaprezentować je w postaci graficzne • stosuje prawo odbicia do konstruowania obrazów wytwarzanych przez zwierciadło płaskie • wie, że obrazy powstałe w zwierciadle płaskim są 	<p>Ocenę dobłą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wie, że do fal elektromagnetycznych stosuje się wzór $\lambda = \frac{c}{f}$ • rozumie, że fala elektromagnetyczna rozchodzi się w innych ośrodkach wolniej niż c • wie, co oznacza pojęcie półcień • rozumie, że aby powstał półcień, przedmiot powinien być oświetlany z kilku źródeł, lub źródła podłużnego, np. świetlówki • potrafi konstrukcyjnie narysować powstawanie cienia i półcienia • stosuje prawo odbicia do rozwiązywania problemów • opisuje zjawisko rozproszenia światła przy odbiciu od powierzchni chropowatej • potrafi zaprezentować rozproszenie na rysunku • potrafi zademonstrować powstawanie obrazów w zwierciadle płaskim • wie, jak i gdzie powstaje obraz uzyskany za pomocą zwierciadła płaskiego • potrafi na przykładzie wyjaśnić, jaki obraz nazywamy pozornym • rozumie, że w zwierciadłach 	<p>Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobłą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oblicza długość fal elektromagnetycznych na podstawie ich częstotliwości • rozumie, że skutkiem powstawania cienia w układzie Ziemia-Księżyc-Słońce, jest występowanie zaćmienia Księżyca lub zaćmienia Słońca • potrafi wyjaśnić mechanizm zachodzenia tych zjawisk • demonstruje zjawisko prostoliniowego rozchodzenia się światła • potrafi obliczać miary kątów padania i odbicia światła • konstruuje powstawania obrazów bardziej skomplikowanych przedmiotów w zwierciadle płaskim • podaje cechy powstałego obrazu • wie, że zwierciadła płaskie mają zastosowanie również w wielu urządzeniach optycznych, aparatach fotograficznych itp. • konstruuje powstawanie obrazów dla różnych położeń przedmiotu 	<p>Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zauważy podobieństwo w działaniu oka i aparatu fotograficznego, potrafi wymienić najważniejsze elementy aparatu fotograficznego i omówić ich rolę • wykreśli obrazy w zwierciadłach i soczewkach, podaje ich cechy • rozwiązuje zadania o podwyższonym poziomie trudności z optyki

	<p>płaskie</p> <ul style="list-style-type: none"> • wie, że w zwierciadle płaskim powstaje obraz prosty, pozorny • wie, że gładkie powierzchnie, będące wycinkami powierzchni kuli nazywamy zwierciadłami kulistymi lub sferycznymi • wie, że każde zwierciadło sferyczne ma ognisko i określa się dla niego odległość ogniskową • wie, że gdy promienie równoległe padają na wypukłą i wypolerowaną powierzchnię, to odbijają się tworząc wiązkę rozbieżną • wie, że przedłużenia promieni odbitych przeczną się po drugiej stronie zwierciadła, czyli w punkcie, które nazywamy ogniskiem pozornym f • wie, że zjawisko załamania światła zachodzi na granicy dwóch ośrodków, oraz objawia się zmianą kierunku rozchodzenia się światła • wie, że soczewka to bryła ograniczona dwiema powierzchniami sferycznymi, albo jedną płaską i jedną sferyczną • wie, jak wyglądają soczewki wypukłe • wie, co to jest oś optyczna i gdzie na tej osi znajduje się środek soczewki • odróżnia soczewki wypukłe od soczewek wklęsłych 	<p>symetryczne do przedmiotu względem płaszczyzny zwierciadła</p> <ul style="list-style-type: none"> • wie, że zwierciadło wklęsłe skupia równoległą wiązkę światła • wie, że ognisko F - to punkt, w którym skupiają się wszystkie odbite od zwierciadła promienie • wie, że ogniskowa f - to odległość tego ogniska od powierzchni zwierciadła • wie, że ogniskowa jest połową promienia krzywizny zwierciadła • wie, co oznacza pojęcie środek krzywizny zwierciadła i promień krzywizny zwierciadła • potrafi narysować zwierciadło wypukłe, zaznaczyć oś główną zwierciadła, oraz ognisko pozorne zwierciadła • wie, że obrazy powstające w zwierciadle wypukłym zawsze są pozorne, proste i pomniejszone • wie, że przyczyną załamania światła przy przejściu z jednego ośrodka do drugiego jest zmiana jego prędkości podczas przechodzenia z jednego ośrodka do drugiego • rozumie pojęcia granica ośrodków, promień padający, promień odbity, promień załamany, normalna, czyli prostopadła do granicy ośrodków 	<p>wklęsłych otrzymujemy obrazy pozorne lub rzeczywiste, proste lub odwrócone, pomniejszone lub powiększone w zależności od ustawienia przedmiotu przed zwierciadłem</p> <ul style="list-style-type: none"> • jest świadomy, że gdy przedmiot ustawiony jest w ognisku, to obraz nie powstaje • potrafi narysować zwierciadło wklęsłe, zaznaczyć oś główną zwierciadła, oraz ognisko zwierciadła • konstruuje powstawanie obrazów dla różnych położen przedmiotu • podaje cechy powstających obrazów, określa położenie obrazu • potrafi narysować schemat biegu promienia światła przy przejściu np. z powietrza do wody i na odwrót, rozumie związek kąta załamania z kątem padania i prędkością światła w danym ośrodku • wie, że za pomocą soczewki wypukłej można uzyskać obrazy o różnych cechach w zależności od ustawienia przedmiotu • potrafi konstruować obrazy i określać ich cechy • rozumie, że pozorne obrazy w soczewce wypukłej powstają po tej samej stronie soczewki, co ustawiony przed nią przedmiot • potrafi wykreślać obrazy w soczewkach rozpraszających oraz podaje cechy powstałego obrazu • rozumie, że skoro krótkowidz nie widzi wyraźnie obiektów z oddali, to soczewka jego oka skupia światło zbyt silnie i aby skorygować tę wadę 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje cechy powstających obrazów, określa położenie obrazu • wskazuje zastosowanie zwierciadeł sferycznych • rozwiązuje zadania konstrukcyjne i rachunkowe • opisuje efekty wynikające ze zjawiska załamania światła zachodzącego w przyrodzie, np. miraż, „złamana” łyżeczka w szklance z wodą, przejście światła przez warstwy ciepłego powietrza o różnych gęstościach i inne • wyjaśnia działanie światłowodu i uwięzionego w nim promienia • rozumie, że w przypadku ustawienia przedmiotu w ognisku soczewki, jego obraz nie powstanie • rozwiązuje zadania konstrukcyjne i rachunkowe • demonstruje powstawanie obrazów za pomocą soczewki wypukłej • demonstruje powstawanie obrazów za pomocą soczewki wklęsłej • wykreśla obrazy dla dowolnego układu dowolnych soczewek • potrafi zademonstrować zjawisko rozszczepienia światła białego w pryzmacie • potrafi pokazać, że kręcąc kolorowym krążkiem Newtona, otrzymujemy krążek w kolorze 	
--	---	---	---	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że wiązka promieni równoległych padająca na soczewkę dwuwklęsłą staje się wiązką rozbieżną • wie, że soczewkę wklęsłą nazywamy soczewką rozpraszającą • wie, że przedłużenia promieni rozbieżnych przecinają się w jednym punkcie, tworząc ognisko pozorne dla tej soczewki • wie, że soczewka dwuwklęsła ma dwa ogniska pozorne po obu stronach soczewki • zna budowę oka • wie, że aby wyraźnie oglądać bardzo małe obiekty, lub bardzo dalekie, używa się układu kilku soczewek • wie, że pryzmat to graniastosłup, wykonany np. ze szkła • wie, że światło, przechodząc przez pryzmat, załamuje się dwukrotnie - przy wchodzeniu i przy wychodzeniu z pryzmatu • wie, że rozszczepienie światła polega na rozdzieleniu na składowe o różnych barwach 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że równoległa wiązka światła po przejściu przez soczewkę wypukłą zostaje skupiona w jednym punkcie - ognisku soczewki • wie, że soczewka dwuwypukła ma dwa ogniska po obu stronach soczewki • wie, jak biegną charakterystyczne, dla konstrukcji obrazu, promienie • wie, że obrazy powstające w soczewkach rozpraszających są zawsze pozorne, proste i pomniejszone, niezależnie od ustawienia przedmiotu przed soczewką • rozumie pojęcie akomodacji • rozumie pojęcie krótkowzroczność i dalekowzroczność^f • wie, że mikroskop to urządzenie optyczne dające obraz powiększony i pozorny, który powstaje dzięki przejściu światła przez układ soczewek obiektywu i okularu • wie, że luneta służy do oglądania dużych obiektów, znajdujących się bardzo daleko od nas • wie, że luneta działa podobnie do działania mikroskopu • wie, że równoległe promienie lasera po przejściu przez pryzmat zmieniają kierunek, ale nadal biegną równoległe • wie, że światło białe po wyjściu z pryzmatu staje się 	<p>należy zastosować soczewki rozpraszające^f</p> <ul style="list-style-type: none"> • wie, że dalekowzroczność można skorygować, stosując soczewki skupiające^f • rysuje powstawanie obrazu za pomocą układu soczewek skupiających, układu soczewek jednej skupiającej i rozpraszającej, określa cechy powstałego obrazu • wie, że obraz powstały w pierwszej soczewce jest przedmiotem dla działania drugiej soczewki • konstruuje obraz powstający w mikroskopie, konstruuje obraz powstały w lunecie • rozumie, że rozszczepienie światła w pryzmacie spowodowane jest tym, że w szkłe promienie o różnych barwach rozchodzą się z różnymi prędkościami • opisuje światło lasera jako jednobarwne i ilustruje to brakiem rozszczepienia w pryzmacie • potrafi podać przykład zjawiska rozszczepienia światła zachodzącego w przyrodzie (np. tęcza), 	<p>białym</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia powstawanie tęczy 	
--	---	--	--	--	--

		<p>rozbieżną wiązką promieni o różnych barwach</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, że dany obiekt jest koloru czerwonego, bo promień o takiej barwie jest odbijany, a promienie o pozostałych barwach są pochłaniane			
--	--	--	--	--	--

**WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE NA POSZCZEGÓLNE OCENY
CHEMIA KLASA 7**

DZIAŁ 1. SUBSTANCJE I ICH PRZEMIANY

Ocena niedostateczna	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
<p>Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.</p>	<p>Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zalicza chemię do nauk przyrodniczych – stosuje zasady bezpieczeństwa obowiązujące w pracowni chemicznej – nazywa wybrane elementy szkła i sprzętu laboratoryjnego oraz określa ich przeznaczenie – zna sposoby opisywania doświadczeń chemicznych – opisuje właściwości substancji będących głównymi składnikami produktów stosowanych na co dzień – definiuje pojęcie <i>gęstość</i> – podaje wzór na <i>gęstość</i> – przeprowadza proste obliczenia z wykorzystaniem pojęć <i>masa</i>, <i>gęstość</i>, <i>objętość</i> – wymienia jednostki gęstości 	<p>Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia, czym zajmuje się chemia – wyjaśnia, dlaczego chemia jest nauką przydatną ludziom – wyjaśnia, czym są obserwacje, a czym wnioski z doświadczenia – przelicza jednostki (masy, objętości, gęstości) – wyjaśnia, czym ciało fizyczne różni się od substancji – opisuje właściwości substancji – wymienia i wyjaśnia podstawowe sposoby rozdzielania mieszanin na składniki – sporządza mieszaninę – dobiera metodę 	<p>Ocenę dobłą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje zastosowania wybranego szkła i sprzętu laboratoryjnego – identyfikuje substancje na podstawie podanych właściwość – podaje sposób rozdzielania wskazanej mieszaniny na składniki – wskazuje różnice między właściwościami fizycznymi składników mieszaniny, które umożliwiają jej rozdzielanie – projektuje doświadczenia ilustrujące reakcję chemiczną i formułuje wnioski – wskazuje w podanych przykładach reakcję chemiczną i zjawisko fizyczne – wskazuje wśród różnych substancji mieszaninę i związek chemiczny 	<p>Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia podział chemii na organiczną i nieorganiczną – projektuje doświadczenie o podanym tytule (rysuje schemat, zapisuje obserwacje i formułuje wnioski) – przeprowadza doświadczenia z działu <i>Substancje i ich przemiany</i> – projektuje i przewiduje wyniki doświadczeń na podstawie posiadanej wiedzy 	<p>Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyszukuje, porządkuje, porównuje i prezentuje informacje o korozji i sposobach zabezpieczania produktów zawierających żelazo przed rdzewieniem

	<ul style="list-style-type: none"> – odróżnia właściwości fizyczne od chemicznych – definiuje pojęcie <i>mieszanina substancji</i> – opisuje cechy mieszanin jednorodnych i niejednorodnych – podaje przykłady mieszanin – opisuje proste metody rozdzielania mieszanin na składniki – definiuje pojęcia <i>zjawisko fizyczne</i> i <i>reakcja chemiczna</i> – definiuje pojęcia <i>pierwiastek chemiczny</i> i <i>związek chemiczny</i> – dzieli substancje chemiczne na proste i złożone oraz na pierwiastki i związki chemiczne – podaje przykłady związków chemicznych – dzieli pierwiastki chemiczne na metale i niemetale – podaje przykłady pierwiastków chemicznych (metali i niemetali) – odróżnia metale i niemetale na podstawie ich właściwości – posługuje się symbolami chemicznymi pierwiastków (H, O, N, Cl, S, C, P, Si, Na, K, Ca, Mg, Fe, Zn, Br, Cu, Al, Pb, Ag, 	<ul style="list-style-type: none"> rozdzielania mieszaniny na składniki – opisuje i porównuje zjawisko fizyczne i reakcję chemiczną – projektuje doświadczenia ilustrujące zjawisko fizyczne i reakcję chemiczną – definiuje pojęcie <i>stopy metali</i> – podaje przykłady zjawisk fizycznych i reakcji chemicznych zachodzących w otoczeniu człowieka – wyjaśnia potrzebę wprowadzenia symboli chemicznych – rozpoznaje pierwiastki i związki chemiczne – wyjaśnia różnicę między pierwiastkiem, związkiem chemicznym i mieszaniną 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia różnicę między mieszaniną a związkiem chemicznym – odszukuje w układzie okresowym pierwiastków podane pierwiastki chemiczne – opisuje doświadczenia wykonywane na lekcji – przeprowadza wybrane doświadczenia 		
--	---	--	---	--	--

	Ba, I)				
--	--------	--	--	--	--

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który opanował wszystkie treści z podstawy programowej oraz rozwiązuje zadania o wysokim stopniu trudności.

DZIAŁ 2. SKŁADNIKI POWIETRZA I RODZAJE PRZEMIAN, JAKIM ULEGAJĄ

Ocena niedostateczna	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
---------------------------------	--------------------------------	------------------------------	------------------------	-------------------------------	---------------------------

<p>Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.</p>	<p>Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje skład i właściwości powietrza – określa, co to są stałe i zmienne składniki powietrza – opisuje właściwości fizyczne i chemiczne tlenku węgla (IV) oraz właściwości fizyczne gazów szlachetnych – podaje, że woda jest związkiem chemicznym wodoru i tlenu – tłumaczy, na czym polega zmiana stanu skupienia na przykładzie wody – definiuje pojęcie <i>wodorki</i> – określa znaczenie powietrza – podaje, jak można wykryć tlenek węgla (IV) – określa, jak zachowują się substancje higroskopijne – omawia, na czym polega spalanie – definiuje pojęcia <i>substrat</i> i <i>produkt reakcji chemicznej</i> – wskazuje substraty i produkty reakcji 	<p>Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – projektuje i przeprowadza doświadczenie potwierdzające, że powietrze jest mieszaniną jednorodną gazów – wymienia stałe i zmienne składniki powietrza – oblicza przybliżoną objętość tlenu i azotu, np. w sali lekcyjnej – opisuje, jak można otrzymać tlen – podaje przykłady wodorków niemetali – podaje sposób otrzymywania tlenku węgla (IV) (na przykładzie reakcji węgla z tlenem) – definiuje pojęcie <i>reakcja charakterystyczna</i> – planuje doświadczenie umożliwiające wykrycie obecności tlenku węgla (IV) w powietrzu wydychanym z płuc 	<p>Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – określa, które składniki powietrza są stałe, a które zmienne – wykonuje obliczenia dotyczące zawartości procentowej substancji występujących w powietrzu – wykrywa obecność tlenku węgla (IV) – projektuje doświadczenia, w których otrzyma tlen, tlenek węgla (IV), wodór – projektuje doświadczenia, w których zbada właściwości tlenu, tlenku węgla (IV), wodoru – zapisuje słownie przebieg różnych reakcji chemicznych – wykazuje obecność pary wodnej w powietrzu – omawia sposoby otrzymywania wodoru – podaje przykłady reakcji egzo- i endotermicznych – zalicza przeprowadzone na lekcjach reakcje do egzo- 	<p>Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – otrzymuje tlenek węgla (IV) w reakcji węglanu wapnia z kwasem chlorowodorowym – wymienia różne sposoby otrzymywania tlenu, tlenku węgla (IV), wodoru – projektuje doświadczenia dotyczące powietrza i jego składników – uzasadnia, na podstawie reakcji magnezu z tlenkiem węgla (IV), że tlenek węgla (IV) jest związkiem chemicznym węgla i tlenu – uzasadnia, na podstawie reakcji magnezu z parą wodną, że woda jest związkiem chemicznym tlenu i wodoru – identyfikuje substancje na podstawie schematów reakcji chemicznych 	<p>Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – odczytuje informacje o właściwościach tlenu i wodoru i ich zastosowań – wyszukuje, porządkuje, porównuje i prezentuje informacje o zastosowaniach gazów szlachetnych – wyszukuje, porządkuje, porównuje i prezentuje informacje o źródłach, rodzajach i skutkach zanieczyszczeń powietrza, oraz o sposobach postępowania pozwalających chronić powietrze przed zanieczyszczeniami – wyszukuje, porządkuje, porównuje i prezentuje informacje o przyczynach i skutkach spadku ozonu w stratosferze ziemskiej
---	---	--	--	---	--

	<p>chemicznej</p> <ul style="list-style-type: none"> – określa, co to są tlenki i zna ich podział – wskazuje różnicę między reakcjami egzo- i endotermiczną – podaje przykłady reakcji egzo- i endotermicznych – wymienia niektóre efekty towarzyszące reakcjom chemicznym 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje rolę wody i pary wodnej w przyrodzie – wymienia właściwości wody – wyjaśnia pojęcie <i>higroskopijność</i> – zapisuje słownie przebieg reakcji chemicznej – wskazuje w zapisie słownym przebiegu reakcji chemicznej substraty i produkty, pierwiastki i związki chemiczne – podaje sposób otrzymywania wodoru (w reakcji kwasu chlorowodorowego z metalem) – opisuje sposób identyfikowania gazów: wodoru, tlenu, tlenku węgla(IV) – definiuje pojęcia <i>reakcje egzo- i endotermiczne</i> 	<p>lub endotermicznych</p>		<p>oraz sposobach zapobiegania powiększaniu się „dziury ozonowej”</p> <ul style="list-style-type: none"> –wyszukuje, porządkuje, porównuje i prezentuje informacje o powstawaniu kwaśnych opadów
--	--	--	----------------------------	--	---

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który opanował wszystkie treści z podstawy programowej oraz rozwiązuje zadania o wysokim stopniu trudności.

DZIAŁ 3. ATOMY I CZĄSTECZKI

Ocena niedostateczna	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
-----------------------------	----------------------------	--------------------------	--------------------	---------------------------	-----------------------

<p>Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą</p>	<p>Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:</p> <ul style="list-style-type: none"> – definiuje pojęcie <i>materia</i> – definiuje pojęcie dyfuzji – opisuje ziarnistą budowę materii – opisuje, czym atom różni się od cząsteczki – definiuje pojęcia: <i>jednostka masy atomowej, masa atomowa, masa cząsteczkowa</i> – opisuje i charakteryzuje skład atomu pierwiastka chemicznego (jądro – protony i neutrony, powłoki elektronowe – elektrony) – wyjaśnia, co to są nukleony – definiuje pojęcie <i>elektrony walencyjne</i> – wyjaśnia, co to są <i>liczba atomowa, liczba masowa</i> – ustala liczbę protonów i neutronów w jądrze atomowym oraz liczbę elektronów w atomie danego pierwiastka chemicznego, gdy znane są liczby atomowa i masowa – podaje, czym jest konfiguracja elektronowa – definiuje pojęcie <i>izotop</i> – opisuje układ okresowy pierwiastków chemicznych 	<p>Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – planuje doświadczenie potwierdzające ziarnistość budowy materii – wyjaśnia zjawisko dyfuzji – opisuje pierwiastek chemiczny jako zbiór atomów o danej liczbie atomowej Z – wyjaśnia różnice w budowie atomów izotopów wodoru – korzysta z układu okresowego pierwiastków chemicznych – wykorzystuje informacje odczytane z układu okresowego pierwiastków chemicznych – podaje maksymalną liczbę elektronów na poszczególnych powłokach (K, L, M) – zapisuje konfiguracje elektronowe – rysuje modele atomów pierwiastków chemicznych – określa, jak zmieniają się niektóre właściwości pierwiastków w grupie i okresie 	<p>Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia różnice między pierwiastkiem a związkem chemicznym – korzysta z informacji zawartych w układzie okresowym pierwiastków chemicznych – oblicza maksymalną liczbę elektronów w powłokach – zapisuje konfiguracje elektronowe – rysuje uproszczone modele atomów – określa zmianę właściwości pierwiastków w grupie i okresie 	<p>Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia związek między podobieństwami właściwości pierwiastków chemicznych zapisanych w tej samej grupie układu okresowego a budową ich atomów i liczbą elektronów walencyjnych 	<p>Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyszukuje informacje na temat zastosowań izotopów
--	---	--	---	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> – podaje treść prawa okresowości – odczytuje z układu okresowego podstawowe informacje o pierwiastkach chemicznych – określa rodzaj pierwiastków (metal, niemetal) i podobieństwo właściwości pierwiastków w grupie 				
--	---	--	--	--	--

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który opanował wszystkie treści z podstawy programowej oraz rozwiązuje zadania o wysokim stopniu trudności.

DZIAŁ 4. ŁĄCZENIE SIĘ ATOMÓW. RÓWNANIA REAKCJI CHEMICZNYCH.

Ocena niedostateczna	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
-----------------------------	----------------------------	--------------------------	--------------------	---------------------------	-----------------------

<p>Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymogów kryterialnych na ocenę dopuszczającą.</p>	<p>Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia typy wiązań chemicznych – podaje definicje: <i>wiązania kowalencyjnego, wiązania jonowego</i> – definiuje pojęcia: <i>jon, kation, anion</i> – definiuje pojęcie <i>elektroujemność</i> – posługuje się symbolami pierwiastków chemicznych – podaje, co występuje we wzorze elektronowym – odróżnia wzór sumaryczny od wzoru strukturalnego – na przykładzie cząsteczek o budowie kowalencyjnej: H₂, Cl₂, N₂, CO₂, H₂O, HCl, NH₃, CH₄, zapisuje wzory sumaryczne i strukturalne tych cząsteczek – wskazuje jony z atomów na przykładach: Na, Mg, 	<p>Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymogi kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje rolę elektronów zewnętrznej powłoki w łączeniu się atomów – odczytuje elektroujemność pierwiastków chemicznych – określa rodzaj wiązania w prostych przykładach cząsteczek – podaje przykłady substancji o wiązaniu kowalencyjnym i substancji o wiązaniu jonowym – określa wartościowość na podstawie układu okresowego pierwiastków – zapisuje wzory związków chemicznych na podstawie podanej wartościowości lub nazwy pierwiastków chemicznych – podaje nazwę związku chemicznego na podstawie wzoru – określa wartościowość 	<p>Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymogi kryterialne na ocenę dostateczną oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – określa typ wiązania chemicznego w podanym przykładzie – wyjaśnia różnice między typami wiązań chemicznych – opisuje, jak wykorzystać elektroujemność do określenia rodzaju wiązania chemicznego w cząsteczce – wykorzystuje pojęcie <i>wartościowości</i> – nazywa związki chemiczne na podstawie wzorów sumarycznych i zapisuje wzory na podstawie ich nazw – zapisuje i odczytuje równania reakcji chemicznych – przedstawia modelowy schemat równania reakcji chemicznej 	<p>Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymogi kryterialne na ocenę dobrą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wykorzystuje pojęcie <i>elektroujemności</i> do określania rodzaju wiązania w podanych substancjach – uzasadnia i udowadnia doświadczalnie, że masa substratów jest równa masie produktów – wskazuje podstawowe różnice między wiązaniami kowalencyjnym a jonowym – zapisuje i odczytuje równania reakcji chemicznych o dużym stopniu trudności 	<p>Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymogi kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyszukuje, porządkuje, porównuje i prezentuje informacje o właściwościach związków kowalencyjnych i jonowych (stan skupienia, rozpuszczalność w wodzie, temperatury topnienia i wrzenia, przewodnictwo ciepła i elektryczności)
---	--	---	---	--	--

	<p>Al, O, Cl, S</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje jony w związkach o budowie jonowej (np. NaCl, MgO) – definiuje pojęcie <i>wartościowość</i> – podaje wartościowość pierwiastków chemicznych w stanie wolnym – odczytuje z układu okresowego maksymalną wartościowość pierwiastków chemicznych względem wodoru i tlenu grup 1, 2 i 13–17 – wyznacza wartościowość pierwiastków chemicznych na podstawie wzorów sumarycznych – zapisuje wzory sumaryczny i strukturalny cząsteczki związku dwupierwiastkowego na podstawie wartościowości pierwiastków chemicznych – określa na podstawie wzoru liczbę atomów pierwiastków w związku chemicznym – interpretuje zapisy (odczytuje ilościowo i jakościowo proste zapisy), np.: H₂, 2H, 2H₂ itp. – ustala na podstawie wzoru sumarycznego nazwę prostych 	<p>pierwiastków w związku chemicznym</p> <ul style="list-style-type: none"> – zapisuje wzory cząsteczek, korzystając z modeli – wyjaśnia znaczenie współczynnika stechiometrycznego i indeksu stechiometrycznego – wyjaśnia pojęcie <i>równania reakcji chemicznej</i> – odczytuje proste równania reakcji chemicznych – zapisuje równania reakcji chemicznych – dobiera współczynniki w równaniach reakcji chemicznych 			
--	--	---	--	--	--

	dwupierwiastkowych związków chemicznych – ustala na podstawie nazw wzory sumaryczne prostych dwupierwiastkowych związków chemicznych – wskazuje substraty i produkty reakcji chemicznej – podaje treść prawa zachowania masy				
--	---	--	--	--	--

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który opanował wszystkie treści z podstawy programowej oraz rozwiązuje zadania o wysokim stopniu trudności.

DZIAŁ 5. WODA I ROZTWORY WODNE

Ocena niedostateczna	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
-----------------------------	----------------------------	--------------------------	--------------------	---------------------------	-----------------------

<p>Uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną, jeśli nie spełnia wymogów kryterialnych na ocenę dopuszczającą</p>	<p>Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje rodzaje wód występujących w przyrodzie – wymienia stany skupienia wody – nazywa przemiany stanów skupienia wody – opisuje właściwości wody – zapisuje wzory sumaryczny i strukturalny cząsteczki wody – definiuje pojęcie <i>dipol</i> – identyfikuje cząsteczkę wody jako dipol – wyjaśnia podział substancji na dobrze, średnio oraz trudno rozpuszczalne w wodzie – podaje przykłady substancji, które rozpuszczają się i nie rozpuszczają się w wodzie – wyjaśnia pojęcia: <i>rozpuszczalnik</i> i <i>substancja rozpuszczana</i> 	<p>Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje budowę cząsteczki wody – wyjaśnia, co to jest cząsteczka polarna – wymienia właściwości wody zmieniające się pod wpływem zanieczyszczeń – planuje doświadczenie udowadniające, że woda: z sieci wodociągowej i naturalnie występująca w przyrodzie są mieszaninami – proponuje sposoby racjonalnego gospodarowania wodą – tłumaczy, na czym polegają procesy mieszania i rozpuszczania – określa, dla jakich substancji woda jest dobrym rozpuszczalnikiem – charakteryzuje substancje ze względu na ich rozpuszczalność w wodzie – planuje doświadczenia wykazujące wpływ 	<p>Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymogi kryterialne na ocenę dostateczną oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polega tworzenie wiązania kowalencyjnego spolaryzowanego w cząsteczce wody – wyjaśnia budowę polarną cząsteczki wody – określa właściwości wody wynikające z jej budowy polarnej – przedstawia za pomocą modeli proces rozpuszczania w wodzie substancji o budowie polarnej, np. chlorowodoru – podaje rozmiary cząstek substancji wprowadzonych do wody i znajdujących się w roztworze właściwym, koloidzie, zawiesinie – wykazuje doświadczalnie wpływ różnych czynników na szybkość rozpuszczania substancji stałej w wodzie – posługuje się wykresem rozpuszczalności 	<p>Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymogi kryterialne na ocenę dobrą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – proponuje doświadczenie udowadniające, że woda jest związkiem wodoru i tlenu – określa wpływ ciśnienia atmosferycznego na wartość temperatury wrzenia wody – porównuje rozpuszczalność w wodzie związków kowalencyjnych i jonowych – wykazuje doświadczalnie, czy roztwór jest nasycony, czy nienasycony – rozwiązuje z wykorzystaniem gęstości zadania rachunkowe dotyczące stężenia procentowego – oblicza rozpuszczalność substancji w danej temperaturze, znając stężenie procentowe jej roztworu nasyconego w tej temperaturze 	<p>Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymogi kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje sposoby zmniejszenia lub zwiększenia stężenia roztworu – oblicza stężenie procentowe roztworu powstałego przez zatężenie i rozcieńczenie roztworu – oblicza stężenie roztworu powstałego po zmieszaniu roztworów tej samej substancji o różnych stężeniach – opisuje różnice między roztworami: rozcieńczonym i stężonym

	<ul style="list-style-type: none"> - projektuje doświadczenie dotyczące rozpuszczalności różnych substancji w wodzie - definiuje pojęcie <i>rozpuszczalność</i> - wymienia czynniki, które wpływają na rozpuszczalność substancji - określa, co to jest krzywa rozpuszczalności - odczytuje z wykresu rozpuszczalności rozpuszczalność danej substancji w podanej temperaturze - wymienia czynniki wpływające na szybkość rozpuszczania się substancji stałej w wodzie - definiuje pojęcia: <i>roztwór właściwy, koloid</i> i <i>zawiesina</i> - podaje przykłady substancji tworzących z wodą roztwór właściwy, zawiesinę, koloid - definiuje pojęcia: <i>roztwór nasycony, roztwór nienasycony, roztwór stężony, roztwór rozcieńczony</i> - definiuje pojęcie <i>krystalizacja</i> - podaje sposoby otrzymywania roztworu nienasyconego z nasyconego i odwrotnie - definiuje <i>stężenie procentowe roztworu</i> 	<ul style="list-style-type: none"> różnych czynników na szybkość rozpuszczania substancji stałych w wodzie - porównuje rozpuszczalność różnych substancji w tej samej temperaturze - oblicza ilość substancji, którą można rozpuścić w określonej objętości wody w podanej temperaturze - podaje przykłady substancji, które rozpuszczają się w wodzie, tworząc roztwory właściwe - podaje przykłady substancji, które nie rozpuszczają się w wodzie, tworząc koloidy lub zawiesiny - wskazuje różnice między roztworem właściwym a zawiesiną - opisuje różnice między roztworami: nasyconym i nienasyconym - przekształca wzór na stężenie procentowe roztworu tak, aby obliczyć masę substancji rozpuszczonej lub masę roztworu - oblicza masę substancji rozpuszczonej lub masę roztworu, znając stężenie procentowe roztworu - wyjaśnia, jak sporządzić roztwór o określonym stężeniu procentowym, 	<ul style="list-style-type: none"> - wykonuje obliczenia z wykorzystaniem wykresu rozpuszczalności - oblicza masę wody, znając masę roztworu i jego stężenie procentowe - prowadzi obliczenia z wykorzystaniem pojęcia <i>gęstości</i> - oblicza stężenie procentowe roztworu nasyconego w danej temperaturze (z wykorzystaniem wykresu rozpuszczalności) - wymienia czynniki prowadzące do sporządzenia określonej objętości roztworu o określonym stężeniu procentowym - sporządza roztwór o określonym stężeniu procentowym 		
--	--	--	--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> – podaje wzór opisujący stężenie procentowe roztworu – prowadzi proste obliczenia z wykorzystaniem pojęć: <i>stężenie procentowe, masa substancji, masa rozpuszczalnika, masa roztworu</i> 	np. 100 g 20-procentowego roztworu soli kuchennej			
--	---	---	--	--	--

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który opanował wszystkie treści z podstawy programowej oraz rozwiązuje zadania o wysokim stopniu trudności.

DZIAŁ 6. TLENKI I WODOROTLENKI

Ocena niedostateczna	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
-----------------------------	----------------------------	--------------------------	--------------------	---------------------------	-----------------------

<p>Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.</p>	<p>Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:</p> <ul style="list-style-type: none"> – definiuje pojęcie <i>katalizator</i> – definiuje pojęcie <i>tlenek</i> – podaje podział tlenków na tlenki metali i tlenki niemetalu – zapisuje równania reakcji otrzymywania tlenków metali i tlenków niemetalu – wymienia zasady BHP dotyczące pracy z zasadami – definiuje pojęcia <i>wodorotlenek</i> i <i>zasada</i> – odczytuje z tabeli rozpuszczalności, rozpuszczalność wodorotlenków w wodzie – opisuje budowę wodorotlenków – zna wartościowość grupy wodorotlenowej – rozpoznaje wzory wodorotlenków – zapisuje wzory sumaryczne 	<p>Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje sposoby otrzymywania tlenków – podaje wzory i nazwy wodorotlenków – wymienia wspólne właściwości zasad i wyjaśnia, z czego one wynikają – wymienia dwie główne metody otrzymywania wodorotlenków – zapisuje równania reakcji otrzymywania wodorotlenku sodu i wapnia – wyjaśnia pojęcia <i>woda wapienna</i> – odczytuje proste równania dysocjacji elektrolitycznej (jonowej) zasad – definiuje pojęcie <i>odczyn zasadowy</i> – bada odczyn – zapisuje obserwacje do przeprowadzanych na lekcji doświadczeń 	<p>Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia <i>wodorotlenek</i> i <i>zasada</i> – wymienia przykłady wodorotlenków i zasad – wyjaśnia, dlaczego podczas pracy z zasadami należy zachować szczególną ostrożność – wymienia poznane tlenki metali, z których otrzymać zasady – zapisuje równania reakcji otrzymywania wybranego wodorotlenku – planuje doświadczenia, w których wyniku można otrzymać wodorotlenki sodu lub wapnia – planuje sposób otrzymywania wodorotlenków trudno rozpuszczalnych w wodzie – zapisuje i odczytuje równania dysocjacji elektrolitycznej (jonowej) zasad 	<p>Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – planuje doświadczenia, w których wyniku można otrzymać różne wodorotlenki, także trudno rozpuszczalne w wodzie – zapisuje równania reakcji otrzymywania różnych wodorotlenków – identyfikuje wodorotlenki na podstawie podanych informacji – odczytuje równania reakcji chemicznych 	<p>Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyszukuje, porządkuje, porównuje i prezentuje informacje o właściwościach i wynikających z nich zastosowań wodorotlenków sodu, potasu i wapnia – wyszukuje, porządkuje, porównuje i prezentuje informacje o właściwościach fizycznych i zastosowaniach wybranych tlenków
---	---	---	--	---	---

	<p>wodorotlenków: NaOH, KOH, Ca(OH)₂, Al(OH)₃, Cu(OH)₂</p> <ul style="list-style-type: none"> - definiuje pojęcia: <i>elektrolit, nieelektrolit</i> - definiuje pojęcia: <i>dysocjacja elektrolityczna (jonowa), wskaźnik</i> - wymienia rodzaje odczynów roztworów - podaje barwy wskaźników w roztworze o podanym odczynie - wyjaśnia, na czym polega dysocjacja elektrolityczna (jonowa) zasad - zapisuje równania dysocjacji elektrolitycznej (jonowej) zasad (proste przykłady) - podaje nazwy jonów powstałych w wyniku dysocjacji elektrolitycznej (jonowej) - odróżnia zasady od innych substancji za pomocą wskaźników - rozróżnia pojęcia <i>wodorotlenek i zasada</i> 		<ul style="list-style-type: none"> - określa odczyn roztworu zasadowego - opisuje doświadczenia przeprowadzane na lekcjach (schemat, obserwacje, wnioski) - opisuje zastosowania wskaźników - planuje doświadczenie, które umożliwi zbadanie odczynu produktów używanych w życiu codziennym 		
--	--	--	---	--	--

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który opanował wszystkie treści z podstawy programowej oraz rozwiązuje zadania o wysokim stopniu trudności.

**WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE NA POSZCZEGOLNE OCENY
CHEMIA KLASA 8**

DZIAŁ 1. KWASY

Ocena niedostateczna	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
-----------------------------	----------------------------	--------------------------	--------------------	---------------------------	-----------------------

<p>Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą</p>	<p>Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:</p> <ul style="list-style-type: none"> –wymienia zasady bhp dotyczące obchodzenia się z kwasami –zalicza kwasy do elektrolitów –definiuje pojęcie <i>kwasy</i> –opisuje budowę kwasów –opisuje różnice w budowie kwasów beztlenowych i kwasów tlenowych –zapisuje wzory sumaryczne kwasów: HCl, H₂S, H₂SO₄, H₂SO₃, HNO₃, H₂CO₃, H₃PO₄ –podaje nazwy poznanych kwasów –wskazuje wodór i resztę kwasową we wzorze kwasu –wyznacza wartościowość 	<p>Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> –udowadnia, dlaczego w nazwie danego kwasu pojawia się wartościowość –wymienia metody otrzymywania kwasów tlenowych i kwasów beztlenowych –zapisuje równania reakcji otrzymywania poznanych kwasów –wyjaśnia pojęcie <i>tlenek kwasowy</i> –wskazuje przykłady tlenków kwasowych –wyjaśnia pojęcie <i>dysocjacja elektrolityczna</i> –zapisuje wybrane równania reakcji dysocjacji elektrolitycznej kwasów –nazywa kation H⁺ i aniony reszt kwasowych –określa odczyn roztworu 	<p>Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> –zapisuje równania reakcji otrzymywania wskazanego kwasu –wyjaśnia, dlaczego podczas pracy ze stężonymi roztworami kwasów należy zachować szczególną ostrożność –projektuje doświadczenia, w wyniku których można otrzymać omawiane na lekcjach kwasy –wymienia poznane tlenki kwasowe –wyjaśnia zasadę bezpiecznego rozcieńczania stężonego roztworu kwasu siarkowego (VI) –zapisuje i odczytuje równania reakcji dysocjacji elektrolitycznej kwasów 	<p>Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> –nazywa dowolny kwas tlenowy (określenie wartościowości pierwiastków chemicznych, uwzględnienie ich w nazwie) –projektuje i przeprowadza doświadczenia, w których wyniku można otrzymać kwasy –identyfikuje kwasy na podstawie podanych informacji –odczytuje równania reakcji chemicznych –planuje doświadczalne wykrycie białka w próbce żywności (np.: w serze, mleku, jajku) –opisuje reakcję ksantoproteinową 	<p>Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> –wyszukuje, porządkuje, porównuje i prezentuje informacje o powstawaniu i skutkach kwaśnych opadów oraz o sposobach ograniczających ich powstawanie –wyszukuje, porządkuje, porównuje i prezentuje informacje o właściwościach i wynikających z nich zastosowań niektórych kwasów, np. HCl, H₂SO₄

	<p>reszty kwasowej</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jak można otrzymać kwas chlorowodorowy, fosforowy(V) – wyjaśnia, co to jest tlenek kwasowy – stosuje zasadę rozcieńczania kwasów – wyjaśnia, na czym polega dysocjacja elektrolityczna (jonowa) kwasów – definiuje pojęcia: <i>jon</i>, <i>kation</i> i <i>anion</i> – zapisuje równania reakcji dysocjacji elektrolitycznej kwasów (proste przykłady) – wymienia rodzaje odczynu roztworu – wymienia poznane wskaźniki – określa zakres pH i barwy wskaźników dla poszczególnych odczynów – rozróżnia doświadczalnie odczyny roztworów za pomocą wskaźników 	<p>(kwasowy)</p> <ul style="list-style-type: none"> – zapisuje obserwacje z przeprowadzanych doświadczeń – posługuje się skalą pH – bada odczyn i pH roztworu 	<ul style="list-style-type: none"> – zapisuje i odczytuje równania reakcji dysocjacji elektrolitycznej w formie stopniowej dla H_2S, H_2CO_3 – opisuje doświadczenia przeprowadzane na lekcjach (schemat, obserwacje, wnioski) – interpretuje wartość pH w ujęciu jakościowym (odczyny: kwasowy, zasadowy, obojętny) – opisuje zastosowania wskaźników – planuje doświadczenie, które pozwala zbadać pH produktów występujących w życiu codziennym 		
--	--	--	---	--	--

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który opanował wszystkie treści z podstawy programowej oraz rozwiązuje zadania o wysokim stopniu trudności.

DZIAŁ 2. SOLE

Ocena niedostateczna	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą	Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który: <ul style="list-style-type: none"> – opisuje budowę soli – tworzy i zapisuje wzory sumaryczne soli (np. chlorków, siarczków) – wskazuje metal i resztę kwasową we wzorze soli – tworzy nazwy soli na podstawie wzorów sumarycznych (proste przykłady) – tworzy i zapisuje wzory sumaryczne soli na podstawie ich nazw (np. wzory soli kwasów: chlorowodorowego, siarkowodorowego i metali, np. sodu, potasu i 	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz: <ul style="list-style-type: none"> – wymienia cztery najważniejsze sposoby otrzymywania soli – podaje nazwy i wzory soli (typowe przykłady) – zapisuje równania reakcji zobojętniania w formach: cząsteczkowej, jonowej oraz jonowej skróconej – podaje nazwy jonów powstałych w wyniku dysocjacji elektrolitycznej soli – odczytuje równania reakcji otrzymywania soli (proste przykłady) 	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz: <ul style="list-style-type: none"> – tworzy i zapisuje nazwy i wzory soli: chlorków, siarczków, azotanów(V), siarczanów (IV), siarczanów (VI), węglanów, fosforanów(V) (ortofosforanów (V)) – zapisuje i odczytuje równania dysocjacji elektrolitycznej soli – otrzymuje sole doświadczalnie – wyjaśnia przebieg reakcji zobojętniania i reakcji strąceniowej – zapisuje równania reakcji 	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz: <ul style="list-style-type: none"> – wymienia metody otrzymywania soli – przewiduje, czy zajdzie dana reakcja chemiczna (poznane metody, tabela rozpuszczalności soli i wodorotlenków w wodzie, szereg aktywności metali) – zapisuje i odczytuje równania reakcji otrzymywania dowolnej soli – wyjaśnia, jakie zmiany zaszły w odczynie roztworów poddanych reakcji zobojętniania 	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz: <ul style="list-style-type: none"> – wyszukuje, porządkuje, porównuje i prezentuje informacje o zastosowaniach najważniejszych soli: chlorków, węglanów, azotanów(V), siarczanów (VI) i fosforanów(V) (ortofosforanów (V)).

	<p>wapnia)</p> <ul style="list-style-type: none"> –wskazuje wzory soli wśród wzorów różnych związków chemicznych –definiuje pojęcie <i>dysocjacja elektrolityczna (jonowa) soli</i> –dzieli sole ze względu na ich rozpuszczalność w wodzie –ustala rozpuszczalność soli w wodzie na podstawie tabeli rozpuszczalności soli i wodorotlenków w wodzie –zapisuje równania reakcji dysocjacji elektrolitycznej (jonowej) soli rozpuszczalnych w wodzie (proste przykłady) –podaje nazwy jonów powstałych w wyniku dysocjacji elektrolitycznej soli (proste przykłady) –opisuje sposób otrzymywania soli trzema podstawowymi metodami (kwas + wodorotlenek, metal + kwas, tlenek metalu + kwas) 	<ul style="list-style-type: none"> –korzysta z tabeli rozpuszczalności soli i wodorotlenków w wodzie –zapisuje równania reakcji otrzymywania soli (reakcja strąceniowa) w formach cząsteczkowej i jonowej (proste przykłady) –zapisuje i odczytuje wybrane równania reakcji dysocjacji elektrolitycznej soli –dzieli metale ze względu na ich aktywność chemiczną (szereg aktywności chemicznej metali) –opisuje sposoby zachowania się metali w reakcji z kwasami (np. miedź i magnez w reakcji z kwasem chlorowodorowym) –zapisuje obserwacje z doświadczeń przeprowadzanych na lekcji 	<p>otrzymywania soli</p> <ul style="list-style-type: none"> –ustala, korzystając z szeregu aktywności metali, które metale reagują z kwasami według schematu: metal + kwas ® sól + wodór –projektuje i przeprowadza reakcję zobojętniania (HCl + NaOH) –swobodnie posługuje się tabelą rozpuszczalności soli i wodorotlenków w wodzie –projektuje doświadczenia pozwalające otrzymać substancje średnio i trudno rozpuszczalne (sole i wodorotlenki) w reakcjach strąceniowych –zapisuje odpowiednie równania reakcji w formie cząsteczkowej i jonowej (reakcje otrzymywania substancji średnio i trudno rozpuszczalnych w reakcjach strąceniowych) –podaje przykłady soli występujących w przyrodzie 	<ul style="list-style-type: none"> –proponuje reakcję tworzenia soli średnio i trudno rozpuszczalnej –przewiduje wynik reakcji strąceniowej –identyfikuje sole na podstawie podanych informacji –podaje zastosowania reakcji strąceniowych –projektuje i przeprowadza doświadczenia dotyczące otrzymywania soli –przewiduje efekty zaprojektowanych doświadczeń dotyczących otrzymywania soli (różne metody) –opisuje zaprojektowane doświadczenia 	
--	--	--	---	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> – zapisuje cząsteczkowo równania reakcji otrzymania soli (proste przykłady) – definiuje pojęcia <i>reakcja zobojętniania</i> i <i>reakcja strąceniowa</i> – odróżnia zapis cząsteczkowy od zapisu jonowego równania reakcji chemicznej – określa związek ładunku jonu z wartościowością metalu i reszty kwasowej 		<ul style="list-style-type: none"> – opisuje doświadczenia przeprowadzane na lekcjach (schemat, obserwacje, wniosek) 		
--	---	--	---	--	--

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który opanował wszystkie treści z podstawy programowej oraz rozwiązuje zadania o wysokim stopniu trudności.

DZIAŁ 3. ZWIĄZKI WĘGLA Z WODOREM

Ocena niedostateczna	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
<p>Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.</p>	<p>Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcie <i>związki organiczne</i> – podaje przykłady związków chemicznych zawierających węgiel – stosuje zasady BHP w pracy z tlenkiem węgla(II) – definiuje pojęcie <i>węglowodory</i> – definiuje pojęcie <i>szereg homologiczny</i> – definiuje pojęcia: <i>węglowodory nasycone, węglowodory nienasycone, alkanany, alkeny, alkiny</i> 	<p>Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcie <i>szereg homologiczny</i> – tworzy nazwy alkenów i alkinów na podstawie nazw odpowiednich alkanów – zapisuje wzory: sumaryczne, strukturalne i półstrukturalne (grupowe); podaje nazwy: alkanów, alkenów i alkinów – buduje model cząsteczki: metanu, etenu, etynu – wyjaśnia różnicę między spalaniem całkowitym a 	<p>Ocenę dobłą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – tworzy wzory ogólne alkanów, alkenów, alkinów (na podstawie wzorów kolejnych związków chemicznych w danym szeregu homologicznym) – proponuje sposób doświadczalnego wykrycia produktów spalania węglowodorów – zapisuje równania reakcji spalania alkanów przy ograniczonym i nieograniczonym dostępie tlenu – zapisuje równania reakcji 	<p>Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – analizuje właściwości węglowodorów – porównuje właściwości węglowodorów nasyconych i węglowodorów nienasyconych – opisuje wpływ wiązania wielokrotnego w cząsteczce węglowodoru na jego reaktywność – zapisuje równania reakcji przyłączenia (np. bromowodoru, wodoru, chloru) do węglowodorów 	<p>Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyszukuje, porządkuje i prezentuje informacje o naturalnych źródłach węglowodorów oraz o produktach destylacji ropy naftowej i ich zastosowaniach – wyszukuje informacje na temat zastosowań alkanów, etenu i etynu – wyszukuje, porządkuje i prezentuje informacje o właściwościach i zastosowaniu polietylenu

	<ul style="list-style-type: none"> - zalicza alkanów do węglowodorów nasyconych, a alkeny i alkinów – do nienasyconych - zapisuje wzory sumaryczne: alkanów, alkenów i alkinów o podanej liczbie atomów węgla - rysuje wzory strukturalne i półstrukturalne (grupowe): alkanów, alkenów i alkinów o łańcuchach prostych (do czterech atomów węgla w cząsteczce) - podaje nazwy systematyczne alkanów (do czterech atomów węgla w cząsteczce) - podaje wzory ogólne: alkanów, alkenów i alkinów - podaje zasady tworzenia nazw alkenów i alkinów - przyporządkowuje dany węglowodór do odpowiedniego szeregu homologicznego - opisuje budowę i występowanie metanu 	<ul style="list-style-type: none"> spalaniem niecałkowitym - opisuje właściwości fizyczne i chemiczne (spalanie) alkanów (metanu, etanu) oraz etenu i etynu - zapisuje i odczytuje równania reakcji spalania metanu, etanu, przy ograniczonym i nieograniczonym dostępie tlenu - pisze równania reakcji spalania etenu i etynu - porównuje budowę etenu i etynu - wyjaśnia, na czym polegają reakcje przyłączania i polimeryzacji - wyjaśnia, jak można doświadczalnie odróżnić węglowodory nasycone od węglowodorów nienasyconych, np. metan od etenu czy etynu - wyjaśnia, od czego zależą właściwości węglowodorów - podaje obserwacje do wykonywanych na lekcji 	<ul style="list-style-type: none"> spalania etenu i etynu - zapisuje równania reakcji otrzymywania etynu - odczytuje podane równania reakcji chemicznej - zapisuje równania reakcji etenu i etynu z bromem, polimeryzacji etenu_ - opisuje rolę katalizatora w reakcji chemicznej - wyjaśnia zależność między długością łańcucha węglowego a właściwościami fizycznymi alkanów (np. stanem skupienia, lotnością, palnością, gęstością, temperaturą topnienia i wrzenia) - wyjaśnia, co jest przyczyną większej reaktywności węglowodorów nienasyconych w porównaniu z węglowodorami nasyconymi - projektuje doświadczenie chemiczne umożliwiające odróżnienie 	<ul style="list-style-type: none"> zawierających wiązanie wielokrotne - projektuje doświadczenia chemiczne dotyczące węglowodorów - analizuje znaczenie węglowodorów w życiu codziennym 	
--	---	--	---	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje właściwości fizyczne i chemiczne metanu, etanu – wyjaśnia, na czym polegają spalanie całkowite i spalanie niecałkowite – zapisuje równania reakcji spalania całkowitego i spalania niecałkowitego metanu, etanu – podaje wzory sumaryczne i strukturalne etenu i etynu – opisuje najważniejsze właściwości etenu i etynu – definiuje pojęcia: <i>polimeryzacja, monomer</i> i <i>polimer</i> – opisuje wpływ węglowodorów nasyconych i węglowodorów nienasyconych na wodę bromową (lub roztwór manganianu (VII) potasu) 	doświadczeń	<p>węglowodorów nasyconych od węglowodorów nienasyconych</p> <p>– opisuje przeprowadzane doświadczenia chemiczne</p>		
--	---	-------------	--	--	--

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który opanował wszystkie treści z podstawy programowej oraz rozwiązuje zadania o wysokim stopniu trudności.

DZIAŁ 4. POCHODNE WĘGLOWODORÓW

Ocena niedostateczna	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
<p>Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.</p>	<p>Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dowodzi, że alkohole, kwasy karboksylowe, estry i aminokwasy są pochodnymi węglowodorów – opisuje budowę pochodnych węglowodorów (grupa węglowodorowa + grupa funkcyjna) – wymienia pierwiastki chemiczne wchodzące w skład pochodnych 	<p>Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zapisuje nazwy i wzory omawianych grup funkcyjnych – wyjaśnia, co to są alkohole polihydroksylowe – zapisuje wzory i podaje nazwy alkoholi monohydroksylowych (zawierających do czterech atomów węgla w cząsteczce) 	<p>Ocenę dobłą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego etanol ma odczyn obojętny – wyjaśnia, w jaki sposób tworzy się nazwę systematyczną glicerolu – zapisuje równania reakcji spalania alkoholi – podaje nazwy zwyczajowe i systematyczne alkoholi i kwasów karboksylowych – wyjaśnia, dlaczego 	<p>Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – proponuje doświadczenie chemiczne do podanego tematu z działu <i>Pochodne węglowodorów</i> – opisuje doświadczenia chemiczne (schemat, obserwacje, wnioski) – przeprowadza doświadczenia chemiczne do działu <i>Pochodne węglowodorów</i> – zapisuje wzory podanych alkoholi i kwasów 	<p>Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyszukuje, porządkuje i prezentuje informacje na temat zastosowań glicerolu – wyszukuje informacje na temat zastosowań kwasów organicznych występujących w przyrodzie – wyszukuje informacje o właściwościach estrów w aspekcie ich zastosowań

	<p>węglowodorów</p> <ul style="list-style-type: none"> - zalicza daną substancję organiczną do odpowiedniej grupy związków chemicznych - wyjaśnia, co to jest grupa funkcyjna - zaznacza grupy funkcyjne w alkoholach, kwasach karboksylowych, estrach, aminokwasach; podaje ich nazwy - zapisuje wzory ogólne alkoholi, kwasów karboksylowych i estrów - dzieli alkohole na monohydroksylowe i polihydroksylowe - zapisuje wzory sumaryczne i rysuje wzory półstrukturalne (grupowe), strukturalne alkoholi monohydroksylowych o łańcuchach prostych zawierających do czterech atomów węgla w cząsteczce - wyjaśnia, co to są nazwy zwyczajowe i nazwy 	<ul style="list-style-type: none"> - zapisuje wzory sumaryczny i półstrukturalny (grupowy) propano-1,2,3-triolu (glicerolu) - uzasadnia stwierdzenie, że alkohole i kwasy karboksylowe tworzą szeregi homologiczne - podaje odczyn roztworu alkoholu - zapisuje równania reakcji spalania etanolu - podaje przykłady kwasów organicznych występujących w przyrodzie (kwas: mrówkowy, szczawiowy, cytrynowy) - tworzy nazwy prostych kwasów karboksylowych (do czterech atomów węgla w cząsteczce) i zapisuje ich wzory sumaryczne i strukturalne - podaje właściwości kwasów metanowego (mrówkowego) i etanowego (octowego) - bada wybrane właściwości fizyczne 	<p>niektóre wyższe kwasy karboksylowe nazywa się kwasami tłuszczowymi</p> <ul style="list-style-type: none"> - porównuje właściwości kwasów organicznych i nieorganicznych - porównuje właściwości kwasów karboksylowych - dzieli kwasy karboksylowe - zapisuje równania reakcji chemicznych kwasów karboksylowych - podaje nazwy soli kwasów organicznych - podaje nazwy i rysuje wzory półstrukturalne (grupowe) długołańcuchowych kwasów monokarboksylowych (kwasów tłuszczowych) nasyconych (palmitynowego, stearynowego) i nienasyconego (oleinowego) - określa miejsce występowania wiązania podwójnego w cząsteczce 	<p>karboksylowych</p> <ul style="list-style-type: none"> - zapisuje równania reakcji chemicznych alkoholi, kwasów karboksylowych o wyższym stopniu trudności (np. więcej niż cztery atomów węgla w cząsteczce) - wyjaśnia zależność między długością łańcucha węglowego a stanem skupienia i reaktywnością alkoholi oraz kwasów karboksylowych - zapisuje równania reakcji otrzymywania estru o podanej nazwie lub podanym wzorze - planuje i przeprowadza doświadczenie pozwalające otrzymać ester o podanej nazwie - przewiduje produkty reakcji chemicznej - identyfikuje poznane substancje - omawia szczegółowo przebieg reakcji estryfikacji - omawia różnicę między 	
--	--	---	---	--	--

	<p>systematyczne</p> <ul style="list-style-type: none"> - tworzy nazwy systematyczne alkoholi monohydroksylowych o łańcuchach prostych zawierających do czterech atomów węgla w cząsteczce, podaje zwyczajowe (metanolu, etanolu) - rysuje wzory półstrukturalne (grupowe), strukturalne kwasów monokarboksylowych o łańcuchach prostych zawierających do dwóch atomów węgla w cząsteczce; podaje ich nazwy systematyczne i zwyczajowe (kwasu metanowego i kwasu etanowego) - zaznacza resztę kwasową we wzorze kwasu karboksylowego - opisuje najważniejsze właściwości metanolu, etanolu i glicerolu oraz 	<p>kwasu etanowego (octowego)</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje dysocjację elektrolityczną kwasów karboksylowych - bada odczyn wodnego roztworu kwasu etanowego (octowego) - zapisuje równania reakcji spalania i reakcji dysocjacji elektrolitycznej kwasów metanowego (mrówkowego) i etanowego (octowego) - zapisuje równania reakcji kwasów metanowego (mrówkowego) i etanowego (octowego) z metalami, tlenkami metali i wodorotlenkami - podaje nazwy soli pochodzących od kwasów metanowego (mrówkowego) i etanowego (octowego) - podaje nazwy długołańcuchowych kwasów monokarboksylowych 	<p>kwasu oleinowego</p> <ul style="list-style-type: none"> - projektuje doświadczenie chemiczne umożliwiające odróżnienie kwasu oleinowego od kwasów palmitynowego lub stearynowego - zapisuje równania reakcji chemicznych prostych kwasów karboksylowych z alkoholami monohydroksylowymi - zapisuje równania reakcji otrzymywania podanych estrów - tworzy wzory estrów na podstawie nazw kwasów i alkoholi - tworzy nazwy systematyczne i zwyczajowe estrów na podstawie nazw odpowiednich kwasów karboksylowych i alkoholi - zapisuje wzór poznanego aminokwasu - opisuje budowę oraz wybrane właściwości fizyczne i chemiczne aminokwasów na 	<p>reakcją estryfikacji a reakcją zobojętniania</p> <ul style="list-style-type: none"> - zapisuje równania reakcji chemicznych w formach: cząsteczkowej, jonowej i skróconej jonowej - analizuje konsekwencje istnienia dwóch grup funkcyjnych w cząsteczce aminokwasu - zapisuje równanie kondensacji dwóch cząsteczek glicyny - opisuje mechanizm powstawania wiązania peptydowego 	
--	---	--	--	--	--

	<p>kwasów octowego i mrówkowego</p> <ul style="list-style-type: none"> - bada właściwości fizyczne glicerolu - zapisuje równanie reakcji spalania metanolu - dzieli kwasy karboksylowe na nasycone i nienasycone - wymienia najważniejsze kwasy tłuszczowe - opisuje najważniejsze właściwości długołańcuchowych kwasów karboksylowych (stearynowego i oleinowego) - definiuje pojęcie <i>mydła</i> - wymienia związki chemiczne, które są substratami reakcji estryfikacji - definiuje pojęcie <i>estry</i> - opisuje zagrożenia związane z alkoholami (metanol, etanol) - opisuje najważniejsze zastosowania metanolu i etanolu 	<p>(przykłady)</p> <ul style="list-style-type: none"> - zapisuje wzory sumaryczne kwasów: palmitynowego, stearynowego i oleinowego - wyjaśnia, jak można doświadczalnie udowodnić, że dany kwas karboksylowy jest kwasem nienasyconym - podaje przykłady estrów - wyjaśnia, na czym polega reakcja estryfikacji - tworzy nazwy estrów pochodzących od podanych nazw kwasów i alkoholi (proste przykłady) - opisuje sposób otrzymywania wskazanego estru (np. octanu etylu) - zapisuje równania reakcji otrzymywania estru (proste przykłady, np. octanu metylu) - wymienia właściwości fizyczne octanu etylu - opisuje negatywne skutki 	<p>przykładzie kwasu aminooctowego (glicyny)</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje właściwości omawianych związków chemicznych - bada niektóre właściwości fizyczne i chemiczne omawianych związków - opisuje przeprowadzone doświadczenia chemiczne 		
--	---	--	--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> - wśród poznanych substancji wskazuje te, które mają szkodliwy wpływ na organizm - omawia budowę i właściwości aminokwasów (na przykładzie glicyny) - podaje przykłady występowania aminokwasów 	<ul style="list-style-type: none"> działania metanolu i etanolu na organizm - bada właściwości fizyczne omawianych związków - zapisuje obserwacje z wykonywanych doświadczeń chemicznych 			
--	---	---	--	--	--

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który opanował wszystkie treści z podstawy programowej oraz rozwiązuje zadania o wysokim stopniu trudności.

DZIAŁ 5. SUBSTANCJE O ZNACZENIU BIOLOGICZNYM

Ocena niedostateczna	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
-----------------------------	----------------------------	--------------------------	--------------------	---------------------------	-----------------------

<p>Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.</p>	<p>Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia pierwiastki chemiczne, których atomy wchodzą w skład cząsteczek: tłuszczów, cukrów i białek – definiuje białka jako związki chemiczne powstające z aminokwasów – definiuje pojęcia: <i>denaturacja, koagulacja, żel, zol</i> – wymienia czynniki powodujące denaturację białek – podaje reakcje charakterystyczne białek i skrobi – wyjaśnia, co to są związki wielkocząsteczkowe; wymienia ich przykłady 	<p>Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje wpływ oleju roślinnego na wodę bromową – wyjaśnia, jak można doświadczalnie odróżnić tłuszcze nienasycone od tłuszczów nasyconych – wymienia czynniki powodujące koagulację białek – bada właściwości fizyczne wybranych związków chemicznych (glukozy, fruktozy, sacharozy, skrobi i celulozy) – wykrywa obecność skrobi i białka w produktach spożywczych 	<p>Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego olej roślinny odbarwia wodę bromową – definiuje białka jako związki chemiczne powstające w wyniku kondensacji aminokwasów – definiuje pojęcia: <i>peptydy, peptyzacja, wysalanie białek</i> – opisuje różnice w przebiegu denaturacji i koagulacji białek – definiuje pojęcie <i>wiązanie peptydowe</i> – projektuje i przeprowadza doświadczenie chemiczne umożliwiające odróżnienie tłuszczu nienasyconego od tłuszczu nasyconego – projektuje doświadczenia chemiczne umożliwiające wykrycie białka za 	<p>Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje wzór trystearynianu glicerolu – projektuje i przeprowadza doświadczenia chemiczne umożliwiające wykrycie białka – wyjaśnia, na czym polega wysalanie białek – planuje i przeprowadza doświadczenie chemiczne weryfikujące postawioną hipotezę – identyfikuje poznane substancje – wymienia najważniejsze właściwości omawianych związków chemicznych 	<p>Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyszukuje, porządkuje, porównuje i prezentuje informacje o budowie tłuszczów (jako estrów glicerolu i kwasów tłuszczowych), ich klasyfikacji pod względem pochodzenia, stanu skupienia i charakteru chemicznego oraz o wybranych właściwościach fizycznych, znaczeniu i zastosowaniu tłuszczów – wyszukuje, porządkuje, porównuje i prezentuje informacje o budowie i właściwościach fizycznych oraz znaczeniu i zastosowaniu białek – wyszukuje, porządkuje, porównuje i prezentuje informacje o budowie cukrów (glukozy, fruktozy, sacharozy, skrobi i celulozy), ich klasyfikacji
---	---	---	--	---	--

			<p>pomocą stężonego roztworu kwasu azotowego(V)</p> <ul style="list-style-type: none"> – planuje doświadczenia chemiczne umożliwiające badanie właściwości omawianych związków chemicznych – opisuje przeprowadzone doświadczenia chemiczne		<p>oraz o wybranych właściwościach fizycznych, znaczeniu i zastosowaniu cukrów</p>
--	--	--	--	--	--

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który opanował wszystkie treści z podstawy programowej oraz rozwiązuje zadania o wysokim stopniu trudności.